Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
L serija

2024/1203

2024 4 30

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2024/1203

2024 m. balandžio 11 d.

dėl aplinkos apsaugos baudžiamosios teisės priemonėmis, kuria pakeičiamos direktyvos 2008/99/EB ir 2009/123/EB

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 83 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ([1]),

laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros ([2]),

kadangi:

(1) pagal Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 3 straipsnio 3 dalį ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 191 straipsnį Sąjunga yra įsipareigojusi užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos lygį ir gerinti aplinkos kokybę. Aplinka, plačiąja prasme, turėtų būti apsaugota taip, kaip numatyta ES sutarties 3 straipsnio 3 dalyje ir SESV 191 straipsnyje, kurie taikomi visiems gamtos ištekliams, įskaitant orą, vandenį, dirvožemį, ekosistemas (taip pat ekosistemų paslaugas ir funkcijas), laukinę gyvūniją ir augaliją, įskaitant buveines, taip pat paslaugas, teikiamas naudojant gamtinius išteklius;

(2) pagal SESV 191 straipsnio 2 dalį Sąjungos aplinkos politikos tikslas – aukštas apsaugos lygis atsižvelgiant į skirtingų Sąjungos regionų būklės įvairovę. Ta politika turi būti grindžiama atsargumo principu bei principais, kad reikia imtis prevencinių veiksmų, kad žala aplinkai pirmiausia turėtų būti atitaisoma ten, kur yra jos šaltinis, ir kad atlygina teršėjas. Atsižvelgiant į tai, kad nusikaltimai aplinkai taip pat daro poveikį pagrindinėms teisėms, kova su nusikaltimais aplinkai Sąjungos lygmeniu yra labai svarbi siekiant užtikrinti, kad tos teisės būtų apsaugotos;

(3) Sąjungoje nuolat susirūpinimą kelia tai, kad daugėja aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų ir didėja jų poveikis, o tai kenkia Sąjungos aplinkos apsaugos teisės veiksmingumas. Tokie nusikaltimai vis dažniau peržengia valstybių narių, kuriose jie padaromi, sienas. Tokie nusikaltimai kelia grėsmę aplinkai, todėl į juos būtina proporcingai ir veiksmingai reaguoti, – tam dažnai reikalingas veiksmingas tarpvalstybinis bendradarbiavimas;

(4) esamų taisyklių dėl sankcijų pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/99/EB ([3]) ir pagal konkretiems sektoriams taikomą Sąjungos aplinkos teisę nepakako, kad būtų laikomasi Sąjungos teisės, susijusios su aplinkos apsauga. Toks laikymasis turėtų būti sustiprintas veiksmingomis, proporcingomis ir atgrasomosiomis baudžiamosiomis sankcijomis, atitinkančiomis nusikalstamų veikų sunkumą ir galinčiomis perteikti daugiau socialinio nepritarimo, palyginti su administracinių sankcijų taikymu. Baudžiamosios ir administracinės teisės papildomumas yra labai svarbus siekiant užkirsti kelią aplinkai kenkiančiam neteisėtam elgesiui ir nuo jo atgrasyti;

([1]) OL C 290, 2022 7 29, p. 143.
([2]) 2024 m. vasario 27 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2024 m. kovo 26 d. Tarybos sprendimas.
([3]) 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/99/EB dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę (OL L 328, 2008 12 6, p. 28).

(5) Direktyvoje 2008/99/EB pateiktas aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų sąrašas turėtų būti peržiūrėtas ir į jį turėtų būti įtrauktos papildomos nusikalstamos veikos, remiantis sunkiausiais Sąjungos aplinkos teisės pažeidimais. Sankcijos turėtų būti sugriežtintos, kad būtų padidintas jų atgrasomasis poveikis, o aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų atskleidimo, tyrimo, baudžiamojo persekiojimo ir sprendimų priėmimo veiksmingumas turėtų būti padidintas;

(6) valstybės narės turėtų kriminalizuoti tam tikrų formų neteisėtą elgesį, pateikti tikslesnes atitinkamų nusikalstamų veikų apibrėžtis ir toliau derinti sankcijų rūšis ir dydžius;

(7) teisinės pareigos imtis veiksmų nesilaikymas gali turėti tokį patį neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai kaip aktyvus elgesys. Todėl šioje direktyvoje pateikta nusikalstamų veikų apibrėžtis, kai taikytina, turėtų apimti tiek veiksmus, tiek neveikimą;

(8) valstybės narės nacionalinės teisės aktuose turėtų numatyti baudžiamąsias sankcijas už sunkius Sąjungos teisės, susijusios su aplinkos apsauga, pažeidimus. Bendroje žuvininkystės politikoje Sąjungos teisėje numatytas išsamus kontrolės ir vykdymo užtikrinimo taisyklių rinkinys pagal Tarybos reglamentus (EB) Nr. 1224/2009 ([4]) ir (EB) Nr. 1005/2008 ([5]), taikomas sunkių pažeidimų atveju, be kita ko, tokių pažeidimų, kurie kelia žalą jūrų aplinkai. Pagal tą taisyklių rinkinį valstybės narės gali pasirinkti taikyti arba administracines, arba baudžiamąsias sankcijas arba ir administracines sankcijas, ir baudžiamąsias sankcijas kartu. Vadovaujantis 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos komunikatu dėl Europos žaliojo kurso ir 2020 m. gegužės 20 d. Komisijos komunikatu „2030 m. ES biologinės įvairovės strategija. Gamtos grąžinimas į savo gyvenimą“, tam tikras tyčinis neteisėtas elgesys, kuris aptariamas Reglamente (EB) Nr. 1224/2009 ir Reglamente (EB) Nr. 1005/2008, turėtų būti laikomas nusikalstama veika;

(9) tam, kad elgesys būtų laikomas aplinkai kenkiančia nusikalstama veika pagal šią direktyvą, jis turėtų būti neteisėtas. Tam, kad elgesys būtų neteisėtas, jis turėtų pažeisti Sąjungos teisę, kuria padedama siekti vieno iš Sąjungos aplinkos politikos tikslų, kaip išdėstyta SESV 191 straipsnio 1 dalyje, neatsižvelgiant į tokios Sąjungos teisės teisinį pagrindą, kuris galėtų būti, pavyzdžiui, SESV 91, 114, 168 ar 192 straipsnis, arba turėtų pažeisti valstybės narės įstatymus ir kitus teisės aktus arba valstybės narės kompetentingos institucijos priimtus sprendimus, kuriais įgyvendinama tokia Sąjungos teisė. Šioje direktyvoje turėtų būti tiksliai nurodyta, koks neteisėtas elgesys turi nusikalstamos veikos sudėties požymių, ir, kai tinkama, turėtų būti nustatyta būtina kiekybinė ar kokybinė riba, kurią pasiekus toks elgesys būtų laikomas nusikalstama veika. Toks elgesys turėtų būti laikomas nusikalstama veika, jei jis padaromas tyčia, ir – tam tikrais atvejais – jeigu jis padaromas bent jau dėl didelio neatsargumo. Visų pirma, neteisėtas elgesys, dėl kurio miršta ar sunkiai sužalojami žmonės, didelė žala aplinkai ar didelė didelės žalos aplinkai grėsmė arba kitas elgesys, kuris laikomas kitaip labai pavojingu aplinkai, taip pat turėtų būti laikomas nusikalstama veika, jeigu padarytas bent jau dėl didelio neatsargumo. Valstybės narės gali priimti arba toliau taikyti griežtesnes baudžiamosios teisės taisykles;

(10) elgesys turėtų būti neteisėtas, net jei buvo veikiama pagal valstybės narės kompetentingos institucijos išduotą leidimą, jeigu toks leidimas buvo gautas sukčiaujant arba dėl korupcijos ar prievartos. Be to, tokio leidimo turėjimas neturėtų trukdyti jo turėtojo patraukti baudžiamojon atsakomybėn, jei leidimas akivaizdžiai pažeidžia atitinkamus materialinės teisės reikalavimus. Terminas „akivaizdus atitinkamų materialinės teisės reikalavimų pažeidimas“ turėtų būti aiškinamas kaip susijęs su akivaizdžiu ir esminiu atitinkamų materialinės teisės reikalavimų pažeidimu ir juo nesiekiama įtraukti procedūrinių reikalavimų ar neesminių leidimo elementų pažeidimų. Tai neperkelia

([4]) 2009 m. lapkričio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1224/2009, nustatantis Bendrijos kontrolės sistemą, kuria užtikrinamas bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių laikymasis, iš dalies keičiantis reglamentus (EB) Nr. 847/96, (EB) Nr. 2371/2002, (EB) Nr. 811/2004, (EB) Nr. 768/2005, (EB) Nr. 2115/2005, (EB) Nr. 2166/2005, (EB) Nr. 388/2006, (EB) Nr. 509/2007, (EB) Nr. 676/2007, (EB) Nr. 1098/2007, (EB) Nr. 1300/2008, (EB) Nr. 1342/2008 ir panaikinantis reglamentus (EEB) Nr. 2847/93, (EB) Nr. 1627/94 ir (EB) Nr. 1966/2006 (OL L 343, 2009 12 22, p. 1).

([5]) 2008 m. rugsėjo 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1005/2008, nustatantis Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, iš dalies keičiantis reglamentus (EEB) Nr. 2847/93, (EB) Nr. 1936/2001 ir (EB) Nr. 601/2004 bei panaikinantis reglamentus (EB) Nr. 1093/94 ir (EB) Nr. 1447/1999 (OL L 286, 2008 10 29, p. 1).

kompetentingoms institucijoms tenkančios pareigos užtikrinti, kad leidimai būtų teisėti, veiklos vykdytojams. Be to, kai reikalaujama leidimo, tai, kad leidimas yra teisėtas, neužkerta kelio baudžiamajam procesui prieš leidimo turėtoją, jei tas turėtojas nevykdo visų su leidimu susijusių pareigų ar kitų atitinkamų teisinių pareigų, kurių leidimas neapima;

(11) be to, būtina, kad veiklos vykdytojai imtųsi būtinų veiksmų, kad būtų laikomasi įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, susijusių su aplinkos apsauga, taikytinų jiems vykdant atitinkamą veiklą, taip pat būtų laikomasi įsipareigojimų, nustatytų taikytinoje Sąjungos ir nacionalinėje teisėje, susijusių su esamų leidimų dalinio pakeitimo ar atnaujinimo procedūromis. Tai taip pat turėtų apimti leidimo turėtojo pareigas atnaujinti tokį leidimą ir pratęsti jo galiojimą;

(12) kalbant apie šioje direktyvoje apibrėžtas nusikalstamas veikas ir sankcijas, turėtų būti suprantama, kad terminas „juridiniai asmenys“ neapima valstybių ar viešųjų įstaigų, vykdančių valstybės įgaliojimus, arba viešųjų tarptautinių organizacijų. Kadangi šia direktyva nustatomos būtiniausios taisyklės, valstybės narės gali priimti griežtesnes taisykles, įskaitant taisykles dėl viešųjų įstaigų baudžiamosios atsakomybės;

(13) kai kurios šioje direktyvoje apibrėžtos nusikalstamos veikos apima kokybinę ribą, kurią peržengus tam tikras elgesys tampa nusikalstama veika, t. y. toks elgesys sukelia žmogaus mirtį ar sunkų sužalojimą arba padaro didelę žalą oro, vandens ar dirvožemio kokybei, ekosistemai arba gyvūnams ar augalams. Siekiant kuo labiau apsaugoti aplinką, ta kokybinė riba turėtų būti suprantama plačiąja prasme, įskaitant, kai reikia, didelę žalą faunai ir florai, buveinėms, gamtos išteklių ir ekosistemų teikiamoms paslaugoms, taip pat ekosistemų funkcijoms. Terminas „ekosistema“ turėtų būti suprantamas kaip dinamiškas augalų, gyvūnų, grybų ir mikroorganizmų bendrijų ir jų negyvosios aplinkos kompleksas, sąveikaujantis kaip funkcinis vienetas, jis turėtų apimti buveinių tipus, rūšių buveines ir rūšių populiacijas. Terminas „ekosistema“ taip pat turėtų apimti ekosistemų paslaugas, kuriomis ekosistema tiesiogiai ar netiesiogiai prisideda prie žmonių gerovės, ir ekosistemų funkcijas, susijusias su natūraliais procesais ekosistemoje. Mažesni vienetai, pvz., avilys, skruzdėlynas ar kelmas, gali būti ekosistemos dalis, tačiau šios direktyvos tikslais jie neturėtų būti laikomi atskira ekologine sistema;

(14) šioje direktyvoje terminas „sužalojimas“ turėtų būti suprantamas plačiąja prasme, t. y. kaip apimantis visokio pobūdžio fizinę žalą asmeniui, įskaitant organizmo funkcijos ar ląstelių struktūros pokytį, laikiną, chronišką ar mirtiną susirgimą, sutrikusią organizmo funkciją ar kitokį fizinės sveikatos pablogėjimą, išskyrus psichinę sveikatą;

(15) įvairių rūšių energijos, pvz., šilumos, šiluminės energijos šaltinių, triukšmo, įskaitant povandeninį triukšmą, ir kitų akustinės energijos šaltinių, vibracijų, elektromagnetinių laukų, elektros energijos ar šviesos, patekimas į aplinką gali padaryti didelę žalą oro, vandens ar dirvožemio kokybei arba didelę žalą ekosistemai, gyvūnams ar augalams, arba gali sukelti žmogaus mirtį ar sunkų sužalojimą. Energijos išsiskyrimas į aplinką reglamentuojamas įvairiomis Sąjungos aplinkos teisės priemonėmis, pvz., vandens apsaugos, jūrų aplinkos, triukšmo kontrolės, atliekų tvarkymo ir pramoninių išmetamųjų teršalų srityse. Atsižvelgiant į tas priemones, neteisėtas energijos išsiskyrimas į aplinką turėtų būti laikomas nusikalstama veika pagal šią direktyvą, jeigu jis daro ar gali padaryti didelę žalą aplinkai ar žmonių sveikatai;

(16) kai šioje direktyvoje apibrėžtos nusikalstamos veikos yra susijusios su elgesiu, pavyzdžiui, tiekimu rinkai ar pateikimu rinkai, pardavimu, siūlymu parduoti ar prekyba, turėtų būti įtrauktas elgesys, atliekamas naudojant informacines ir ryšių technologijas;

(17) šioje direktyvoje apibrėžiama nusikalstama veika, kai gaminys, kurį naudojant dideliu mastu į orą, dirvožemį ar vandenį išleidžiamas, išmetamas ar išpilamas koks nors medžiagų ar substancijų, energijos ar jonizuojančiosios spinduliuotės kiekis, kuris sukelia ar gali sukelti didelę žalą aplinkai ar žmogaus sveikatai, pateikiamas rinkai pažeidžiant draudimą ar kitą reikalavimą, kuriuo siekiama apsaugoti aplinką. Atsižvelgiant į tai, atitinkamos srities Sąjungos teisėje, kurios vienas iš paskelbtų tikslų yra aplinkos apsauga, įskaitant aplinkos kokybės išsaugojimą, apsaugą ir gerinimą, žmonių sveikatos apsaugą, apdairų ir racionalų gamtos išteklių naudojimą, kovą su klimato

kaita arba tarptautinio lygmens priemonių, skirtų regioninėms ar pasaulinėms aplinkos problemoms spręsti, skatinimą, turėtų būti nustatytas draudimas arba kitas reikalavimas, kuriuo siekiama apsaugoti aplinką. Priešingai, kai toks draudimas ar reikalavimas yra nustatytas kitų sričių Sąjungos teisėje, kurioje siekiama kitų tikslų, pvz., darbuotojų sveikatos apsaugos ir saugos, elgesys neturėtų būti priskiriamas prie tos nusikalstamos veikos. Šios direktyvos tikslais terminas „naudojimas dideliu mastu“ reiškia sudėtinį poveikį, kai tam tikrą produktą naudoja keli naudotojai, neatsižvelgiant į jų skaičių, jei dėl to elgesio sukeliama arba gali būti sukelta žala aplinkai ar žmonių sveikatai;

(18) neteisėtas atliekų surinkimas, vežimas ir apdorojimas bei tokios veiklos priežiūros ir šalinimo vietų vėlesnės priežiūros trūkumas, įskaitant prekiautojo ar tarpininko veiksmus, gali turėti pražūtingą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai. Toks poveikis gali atsirasti dėl neteisėto elgesio, susijusio su kenksmingomis farmacijos produktų atliekomis, narkotinių medžiagų atliekomis, įskaitant sudedamąsias dalis narkotinėms medžiagoms gaminti, cheminių medžiagų atliekomis, atliekomis, kuriose yra rūgščių ar bazių arba atliekomis, kuriose yra toksinų, sunkiaisiais metalais, nafta, tepalais, elektros ir elektroninės įrangos atliekomis, eksploatuoti netinkamomis transporto priemonėmis ar plastiko atliekomis. Todėl valstybės narės turėtų užtikrinti, kad neteisėtas atliekų tvarkymas būtų laikomas nusikalstama veika, kai toks elgesys yra susijęs su reikšmingu kiekiu pavojingų atliekų arba yra susijęs su kitomis atliekomis ir kai tokios kitos atliekos daro ar gali padaryti didelę žalą aplinkai ar žmonių sveikatai;

(19) nusikalstamos veikos, kuri apibrėžta šioje direktyvoje dėl laivų, kuriems taikomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1257/2013 ([6]), perdirbimo, tikslu turi būti pažymėta, kad dabar pagal Sąjungos teisę tame reglamente nustatytos pareigos taikomos tik laivų savininkams, kaip apibrėžta tame reglamente;

(20) valstybės narės, vertindamos, ar atitinkamo produkto arba atitinkamos prekės, siejamo (-s) su miškų naikinimu arba miškų alinimu, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2023/1115 ([7]), kiekis yra nereikšmingas, galėtų atsižvelgti, pavyzdžiui, į atitinkamos prekės ar produkto kiekį, išreikštą grynąja mase arba, kai taikoma, tūriu ar vienetų skaičiumi, arba į tai, ar atitinkamos veiklos mastas yra nereikšmingas kiekio atžvilgiu. Atlikdamos tokį vertinimą valstybės narės, kai aktualu, taip pat galėtų atsižvelgti į šioje direktyvoje išvardytus kitus elementus dėl tam tikrų nusikalstamų veikų, įskaitant atitinkamų rūšių apsaugos būklę arba aplinkos atkūrimo sąnaudas;

(21) šioje direktyvoje išvardytos nusikalstamos veikos, susijusios su tyčiniu elgesiu, gali sukelti katastrofiškas pasekmes, pavyzdžiui, plačiai paplitusią taršą, pramonines avarijas, turinčias didelį poveikį aplinkai, arba didelio masto miškų gaisrus. Kai dėl tokių nusikalstamų veikų sunaikinama didelė ekosistema arba didelės aplinkosauginės vertės ekosistema ar buveinė saugomoje teritorijoje arba yra padaroma plataus masto didelė žala, kurios negalima ištaisyti arba kuri yra ilgalaikė, didelei ekosistemai arba didelės aplinkosauginės vertės ekosistemai, buveinei saugomoje teritorijoje, arba padaroma plataus masto didelė žala, kurios negalima ištaisyti arba kuri yra ilgalaikė, oro, dirvožemio ar vandens kokybei, nusikalstamos veikos, kurios sukelia tokias katastrofiškas pasekmes, turėtų būti nusikalstamos veikos sudėties požymius atitinkančiomis nusikalstamomis veikomis ir dėl to už jas turėtų būti baudžiama skiriant daug griežtesnes sankcijas, nei tos, kurios yra skirtinos kitų šioje direktyvoje apibrėžtų nusikalstamų veikų atveju. Tos nusikalstamos veikos sudėties požymius atitinkančios nusikalstamos veikos gali apimti į „ekocidą“, kuris jau yra reglamentuotas tam tikrų valstybių narių teisėje ir kuris yra aptariamas tarptautiniuose forumuose, panašų elgesį;

(22) pagal šią direktyvą elgesys yra laikomas nusikalstama veika tik tuomet, jeigu jis yra susijęs su reikšmingu kiekiu, atitinkančiu reguliuojamosios ribos, vertės arba kito privalomo parametro viršijimą, vertinant, ar ta riba, vertė arba kitas parametras buvo viršytas, turėtų būti atsižvelgiama, *inter alia*, į medžiagos ar substancijos pavojingumą ir toksiškumą, nes kuo medžiaga ar substancija yra pavojingesnė ar toksiškesnė, tuo greičiau pasiekiama ta riba, vertė arba kitas parametras, o itin pavojingų ir toksiškų substancijų ar medžiagų atveju net labai mažas kiekis gali padaryti didelę žalą aplinkai ar žmonių sveikatai;

([6]) 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1257/2013 dėl laivų perdirbimo, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 ir Direktyva 2009/16/EB (OL L 330, 2013 12 10, p. 1).

([7]) 2023 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/1115 dėl tam tikrų su miškų naikinimu ir alinimu siejamų biržos prekių ir produktų tiekimo Sąjungos rinkai ir jų eksporto iš Sąjungos, kuriuo panaikinimas Reglamentas (ES) Nr. 995/2010 (OL L 150, 2023 6 9, p. 206).

(23) dėl spartėjančios klimato kaitos, biologinės įvairovės nykimo ir aplinkos alinimo ir kartu akivaizdžių pražūtingo šių reiškinių poveikio pavyzdžių žalioji pertvarka pripažinta pagrindiniu šio laikmečio tikslu ir atsakomybės prieš kitas kartas klausimu. Kai šioje direktyvoje, siekiant apibrėžti nusikalstamas veikas, naudojami terminai, apibrėžti Sąjungos aplinkos teisėje, kuriais apibūdinamas neteisėtas elgesys, tokie terminai turėtų būti suprantami pagal atitinkamas terminų apibrėžtis, nustatytas atitinkamuose Sąjungos teisės aktuose, kuriuos apima ši direktyva. Ši direktyva taip pat turėtų apimti visus Sąjungos aktus, kuriais iš dalies keičiamos nuostatos ar reikalavimai, susiję su neteisėto elgesio, patenkančio į nusikalstamų veikų, apibrėžtų šioje direktyvoje, taikymo sritį, aprašymu. Rengiant tokius iš dalies keičiančius Sąjungos aktus būtų tinkama įtraukti nuorodą į šią direktyvą. Tačiau, jei į Sąjungos aplinkos teisę įtraukiamos naujos neteisėto elgesio rūšys, kurių dar neapima šioje direktyvoje apibrėžtos nusikalstamos veikos, ši direktyva turėtų būti iš dalies pakeista, siekiant į jos taikymo sritį įtraukti tokias naujas neteisėto elgesio rūšis;

(24) nedarant poveikio tokiam dinamiškam šios direktyvos pobūdžiui, Komisija turėtų reguliariai (ir jei būtina) apsvarstyti, ar reikia iš dalies pakeisti šioje direktyvoje pateiktą elgesio, kuris gali būti laikomas nusikalstama veika pagal šią direktyvą, apibūdinimą. Komisija taip pat turėtų apsvarstyti, ar reikia apibrėžti kitas nusikalstamas veikas tais atvejais, kai į Sąjungos aplinkos teisę yra įtraukiamos naujos neteisėto elgesio, kuriam dar netaikoma ši direktyva, rūšys;

(25) šioje direktyvoje turėtų būti pateikiamas nebaigtinis elementų sąrašas, į kurį kompetentingos institucijos, kai tinkama, turėtų atsižvelgti vertindamos, ar buvo pasiektos kokybinės ir kiekybinės ribos, naudojamos aplinkai kenkiančioms nusikalstamoms veikoms apibrėžti. Tokio sąrašo pateikimas turėtų sudaryti palankesnes sąlygas darniai taikyti šią direktyvą ir veiksmingiau kovoti su nusikaltimais aplinkai, taip pat užtikrinti teisinį tikrumą. Tačiau dėl tokių vertinimo elementų ar jų taikymo nusikalstamų veikų atskleidimas, tyrimas, baudžiamasis persekiojimas už jas ar teismo sprendimų priėmimas neturėtų tapti pernelyg sudėtingas;

(26) kai šioje direktyvoje numatyta, kad neteisėtas elgesys yra laikomas nusikalstama veika tik tuomet, kai neteisėtas elgesys yra atliekamas tyčia ir jis lemia asmens mirtį, sąvoka „tyčia“ turėtų būti aiškinama pagal nacionalinę teisę, atsižvelgiant į atitinkamą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) praktiką. Todėl šios direktyvos tikslais terminas „tyčia“ galėtų būti suprantamas kaip ketinimas sukelti asmens mirtį arba jis taip pat galėtų apimti situaciją, kai nusikalstamą veiką padaręs asmuo, nenorėdamas sukelti asmens mirties arba suvokdamas tikimybę, kad gali būti sukelta asmens mirtis, veikė arba veiksmų nesiėmė savo noru pažeisdamas konkrečią pareigą, taip sukeldamas asmens mirtį. Tos pačios logikos, kiek tai susiję su sąvoka „tyčia“, turėtų būti laikomasi tais atvejais, kai dėl šioje direktyvoje apibūdinto neteisėto elgesio, kuris yra tyčinis, sunkiai sužalojamas bet kuris asmuo arba sunaikinama didelė ekosistema arba didelės aplinkosauginės vertės ekosistema, buveinė saugomoje teritorijoje arba yra padaroma plataus masto didelė žala, kurios negalima ištaisyti arba kuri yra ilgalaikė, didelei ekosistemai arba didelės aplinkosauginės vertės ekosistemai, buveinei saugomoje teritorijoje, arba padaroma plataus masto didelė žala, kurios negalima ištaisyti arba kuri yra ilgalaikė, oro, dirvožemio ar vandens kokybei;

(27) kalbant apie šioje direktyvoje apibrėžtas nusikalstamas veikas, sąvoka „didelis neatsargumas“ turėtų būti aiškinama pagal nacionalinę teisę, atsižvelgiant į atitinkamą Teisingumo Teismo praktiką. Šia direktyva nereikalaujama į nacionalinę teisę į kiekvieną nusikalstamos veikos sudėties elementą, pavyzdžiui, laikymą, pardavimą ar siūlymą parduoti, pateikimą rinkai ir panašius elementus, įtraukti sąvokos „didelis neatsargumas“. Tokiais atvejais valstybės narės gali nuspręsti, kad sąvoka „didelis neatsargumas“ yra susijusi su nusikalstamos veikos elementais, pavyzdžiui, apsaugos statusu, nereikšmingu kiekiu arba tikimybe, kad dėl elgesio bus padaryta didelė žala;

(28) baudžiamosiose bylose ir teismo procesuose reikėtų deramai atsižvelgti į organizuotų nusikalstamų grupių, kurių veiksmai daro neigiamą poveikį aplinkai, dalyvavimą. Baudžiamosiose bylose dėl aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų reikėtų nagrinėti korupcijos, pinigų plovimo, kibernetinių nusikaltimų ir dokumentų klastojimo atvejus, o, kalbant apie verslo veiklą, reikėtų atsižvelgti į nusikalstamą veiką padariusio asmens ketinimą kuo labiau padidinti pelną arba patirti mažiau išlaidų. Tokių formų nusikaltimai dažnai susiję su sunkių formų nusikaltimais aplinkai, todėl jų nereikėtų nagrinėti atskirai. Jie taip pat, visų pirma, gali padaryti didelę žalą aplinkai ir žmonių sveikatai, įskaitant pražūtingą poveikį gamtai ir vietos bendruomenėms. Be to, labai didelį susirūpinimą kelia tai, kad kai kurios aplinkai kenkiančios nusikalstamos veikos padaromos toleruojant ar aktyviai palaikant kompetentingoms institucijoms ar viešąsias pareigas atliekantiems pareigūnams. Kai kuriais atvejais tai netgi gali būti korupcija. Tokio

elgesio pavyzdžiai yra nereagavimas į aplinkos teisės pažeidimus arba nepranešimas apie juos po patikrinimų, tyčinis patikrų ar kontrolės, pavyzdžiui, tyčinis patikrų ar kontrolės, ar leidimo turėtojas laikosi leidimo sąlygų, neatlikimas, pritarimas neteisėtų leidimų suteikimui ar balsavimas už tai, arba suklastotų ar melagingai palankių ataskaitų parengimas;

(29) už kurstymą ir pagalbą bei bendrininkavimą vykdant tyčines nusikalstamas veikas taip pat turėtų būti baudžiama. Kėsinimasis padaryti nusikalstamą veiką, dėl kurio miršta ar gali mirti žmogus arba yra sunkiai sužalojamas ar gali būti sužalojamas žmogus arba yra padaroma ar gali būti padaroma didelė žala aplinkai arba kuris dėl kitų priežasčių gali būti laikomas ypač pavojingu, taip pat turėtų būti laikomas nusikalstama veika, jei jis padarytas tyčia. Sąvoka „kėsinimasis“ aiškinama pagal nacionalinę teisę. Kalbant apie šioje direktyvoje apibrėžtą nusikalstamą veiką, susijusią su projekto vykdymu neturint sutikimo dėl planuojamos veiklos, kadangi turi būti suprantama, jog projekto vykdymas jau apima tokio projekto įgyvendinimo pradžią, pavyzdžiui, žemės paruošimo statybai darbus ar kitus darbus, turinčius poveikį aplinkai, šioje direktyvoje ta nusikalstama veika nepriskiriama prie nusikalstamų veikų, kurias kėsinantis padaryti turėtų būti baudžiama kaip už nusikalstamą veiką;

(30) sankcijos už šioje direktyvoje apibrėžtas nusikalstamas veikas turėtų būti veiksmingos, atgrasomosios ir proporcingos. Dėl to reikėtų nustatyti minimalias maksimalios laisvės atėmimo bausmės ribas fiziniams asmenims. Šioje direktyvoje numatyta maksimali laisvės atėmimo bausmė už fizinių asmenų padarytas nusikalstamas veikas turėtų būti taikoma bent už sunkiausių formų tokio pobūdžio nusikalstamas veikas. Visų valstybių narių baudžiamojoje teisėje yra nuostatų dėl žmogžudystės, įvykdytos tyčia arba dėl didelio neatsargumo. Valstybės narės, į nacionalinę teisę perkeldamos šios direktyvos nuostatas, susijusias su tyčia ar dėl didelio neatsargumo padarytomis nusikalstamomis veikomis, dėl kurių kas nors mirė, turėtų galėti remtis tomis bendrosiomis nuostatomis, įskaitant nuostatas dėl sunkinančių aplinkybių;

(31) papildomos sankcijos ar priemonės neretai laikomos veiksmingesnėmis už finansines sankcijas, ypač juridiniams asmenims. Todėl atitinkamose bylose turėtų būti įmanoma skirti papildomas sankcijas ar priemones. Tos sankcijos ar priemonės galėtų apimti pareigą atkurti aplinką, galimybių gauti viešąjį finansavimą atėmimą, įskaitant draudimą dalyvauti konkursų procedūrose, gauti dotacijas ir koncesijas, taip pat leidimų ir sertifikatų atėmimą. Tai neturi poveikio teisėjų ar teismų diskrecijai baudžiamosiose bylose individualiais atvejais skirti deramas sankcijas;

(32) nedarant poveikio Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/35/EB ([8]) reikalavimams, papildomos sankcijos ar priemonės galėtų apimti reikalavimą atkurti aplinką, kai žala gali būti atitaisoma, ir reikalavimą atlyginti žalą, kai žala yra nepataisoma arba nusikalstamą veiką padaręs asmuo neturi pajėgumų tokiam atstatymui atlikti;

(33) jei elgesys, laikomas aplinkai kenkiančia nusikalstama veika, kaip apibrėžta šioje direktyvoje, yra priskirtinas juridiniams asmenims, tokie juridiniai asmenys turėtų būti laikomais atsakingais už tokią nusikalstamą veiką. Siekiant šios direktyvos tikslų, valstybės narės, kurių teisėje numatyta baudžiamoji atsakomybė juridiniams asmenims, turėtų užtikrinti, kad jų teisėje būtų numatytos veiksmingo, atgrasomojo ir proporcingo pobūdžio ir masto baudžiamosios sankcijos, kaip numatyta šioje direktyvoje. Siekiant šios direktyvos tikslų, valstybės narės, kurių teisėje nenumatyta baudžiamoji atsakomybė juridiniams asmenims, turėtų užtikrinti, kad jų teisėje būtų numatytos veiksmingo, atgrasomojo ir proporcingo pobūdžio ir masto nebaudžiamosios sankcijos, kaip numatyta šioje direktyvoje. Šioje direktyvoje numatyti maksimalūs baudų už joje apibrėžtas nusikalstamas veikas dydžiai turėtų būti taikomi bent už sunkiausių formų tokias nusikalstamas veikas. Norint užtikrinti, kad skiriamos sankcijos būtų veiksmingos, atgrasomosios ir proporcingos, turėtų būti atsižvelgiama į juridinių asmenų elgesio sunkumą, taip pat į jų individualias, finansines ir kitas aplinkybes. Valstybės narės turėtų galėti nustatyti maksimalius baudų dydžius arba kaip atitinkamo juridinio asmens bendros pasaulinės apyvartos procentinę dalį, arba kaip fiksuotą baudą. Perkeldamos šią direktyvą į nacionalinę teisę valstybės narės turėtų nuspręsti, kurią iš šių dviejų galimybių jos naudos;

([8]) 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti) (OL L 143, 2004 4 30, p. 56).

(34) kai, nustatydamos juridiniams asmenims skirtinas baudas, valstybės narės renkasi taikyti juridinio asmens bendros pasaulinės apyvartos kriterijų, jos turėtų nuspręsti, ar bendrą pasaulinę apyvartą apskaičiuoti remiantis finansiniais metais, ėjusiais prieš tuos, kuriais buvo padaryta nusikalstama veika, ar finansiniais metais prieš priimant sprendimą skirti baudą. Valstybės narės taip pat turėtų apsvarstyti galimybę nustatyti taisykles, taikytinas tais atvejais, kai baudos sumos neįmanoma nustatyti remiantis juridinio asmens bendra pasauline apyvarta per finansinius metus, ėjusius prieš metus, kuriais buvo padaryta nusikalstama veika, arba per finansinius metus, ėjusius prieš priimant sprendimą skirti baudą. Tokiais atvejais valstybės narės turėtų galėti atsižvelgti į kitus kriterijus, pavyzdžiui, į bendrą pasaulinę apyvartą kitais finansiniais metais. Kai tose taisyklėse nurodoma, kad baudų sumos yra fiksuotos, tų sumų maksimalūs dydžiai nebūtinai turėtų pasiekti šioje direktyvoje nustatytus dydžius, kurie yra taikomi fiksuotų baudų sumų maksimaliam dydžiui kaip minimalieji reikalavimai;

(35) kai valstybės narės pasirenka maksimalius fiksuotos sumos baudų dydžius, tokie dydžiai turėtų būti nustatyti nacionalinėje teisėje. Didžiausi tokių baudų dydžiai turėtų būti taikomi už šioje direktyvoje apibrėžtas sunkiausių formų nusikalstamas veikas, kurias padaro finansiškai stiprūs juridiniai asmenys. Valstybės narės turėtų galėti nustatyti tų didžiausių baudų dydžių apskaičiavimo metodą, įskaitant konkrečias jiems taikomas sąlygas. Valstybės narės raginamos reguliariai peržiūrėti fiksuotos sumos baudų dydžius atsižvelgiant į infliacijos lygį ir kitus piniginės vertės svyravimus bei laikantis nacionalinėje teisėje nustatytų procedūrų. Valstybės narės, kurių valiuta nėra euro, turėtų numatyti maksimalius baudų dydžius savo valiuta, atitinkančius šioje direktyvoje nustatytus dydžius eurais šios direktyvos įsigaliojimo dieną. Tos valstybės narės raginamos reguliariai peržiūrėti tuos baudų dydžius, be kita ko, atsižvelgiant į valiutos kurso pokyčius;

(36) maksimalių baudų dydžių nustatymas nedaro poveikio teisėjų ar teismų diskrecijai baudžiamosiose bylose individualiais atvejais skirti tinkamas sankcijas. Kadangi šioje direktyvoje nenustatyti jokie minimalūs baudų dydžiai, teisėjai arba teismai bet kuriuo atveju turėtų skirti tinkamas sankcijas, atsižvelgdami į atitinkamo juridinio asmens individualias, finansines ir kitas aplinkybes bei elgesio sunkumą;

(37) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad juridiniams asmenims, patrauktiems atsakomybėn už kvalifikuotas nusikalstamas veikas, kaip apibrėžta šioje direktyvoje, taikomos baudžiamosios ar ne baudžiamojo pobūdžio sankcijos ar priemonės būtų griežtesnės nei tos, kurios taikomos kitų šioje direktyvoje apibrėžtų nusikalstamų veikų atveju. Tuo tikslu valstybės narės pagal savo nacionalinę teisę turėtų numatyti didesnes baudžiamąsias ir ne baudžiamojo pobūdžio baudas nei šioje direktyvoje nustatytas maksimalus baudų dydis arba kitu būdu numatyti griežtesnes sankcijas ar priemones, įskaitant baudžiamąsias ar ne baudžiamojo pobūdžio sankcijas ar priemones, arba jų derinį;

(38) juridinių asmenų patraukimas atsakomybėn pagal šią direktyvą neturėtų užkirsti kelio pradėti baudžiamąjį procesą prieš fizinius asmenis, kurie padaro ar kursto padaryti šioje direktyvoje apibrėžtas nusikalstamas veikas arba yra bendrininkais darant ar kurstant padaryti šioje direktyvoje apibrėžtas nusikalstamas veikas. Jei tenkinamos baudžiamosios atsakomybės sąlygos, turėtų būti laikoma, kad tokie fiziniai asmenys yra ir bendrovių valdybos nariai;

(39) būtina, kad valstybės narės apsvarstytų galimybę nustatyti alternatyvias laisvės atėmimui sankcijas ar priemones, siekiant prisidėti prie aplinkos atkūrimo;

(40) tolesnį paskirtų sankcijų dydžių derinimą ir veiksmingumą reikėtų skatinti numatant bendras atsakomybę sunkinančias aplinkybes, kurios atspindėtų padarytos nusikalstamos veikos sunkumą. Sąvoka „sunkinančios aplinkybės“ turėtų būti suprantama kaip faktai, leidžiantys teisėjui skirti griežtesnę bausmę už tą pačią nusikalstamą veiką nei ta, kuri paprastai skiriama, kai tokių faktų nėra, arba kaip galimybė apjungti kelias nusikalstamas veikas, siekiant skirti griežtesnę sankciją. Kai nacionalinėje teisėje jau yra numatyta, kad už atitinkamas veikas baudžiama kaip už atskiras nusikalstamas veikas ir dėl to gali būti taikomos dar griežtesnės sankcijos, valstybės narės nėra įpareigotos numatyti konkrečių atsakomybę sunkinančių aplinkybių;

(41) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad bent viena iš šioje direktyvoje numatytų sunkinančių ir lengvinančių aplinkybių būtų numatyta kaip galima sunkinanti ar lengvinanti aplinkybė pagal taikytinas jų teisės sistemos taisykles. Bet kuriuo atveju teisėjui arba teismui turėtų būti palikta teisė spręsti, ar padidinti arba sumažinti bausmę, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes kiekvienu konkrečiu atveju;

(42) ši direktyva turėtų būti taikoma nedarant poveikio nacionalinėje baudžiamojoje teisėje įtvirtintoms bendrosioms taisyklėms ir principams dėl nuosprendžių priėmimo ir bausmių vykdymo atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes kiekvienu konkrečiu atveju. Valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė nustatyti tinkamiausias papildomų sankcijų ar priemonių rūšis. Visų pirma, kai nacionalinėje teisėje numatyta galimybė nustatyti įpareigojimą atkurti aplinką, tuo atveju, kai žala gali būti atitaisoma, per tam tikrą laikotarpį, šia direktyva nereikalaujama, kad teisėjas ar teismas taip pat būtų atsakingi už tokio įpareigojimo vykdymo stebėseną. Taip pat tuo atveju, jei leidimų ir įgaliojimų verstis veikla, dėl kurios buvo padaryta atitinkama nusikalstama veika, atėmimas gali būti skirtas kaip sankcija pagal nacionalinę teisę, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad teisėjai ar teismai galėtų patys skirti tokią sankciją arba kad kita kompetentinga institucija būtų informuota ir galėtų veikti pagal nacionalines procesines taisykles;

(43) ši direktyva neturėtų daryti poveikio civilinei atsakomybei pagal nacionalinę teisę arba pareigai pagal Sąjungos ar nacionalinę teisę atlyginti žalą, padarytą dėl tam tikros šioje direktyvoje apibrėžtos nusikalstamos veikos;

(44) teismo sprendimuose pateiktus nuteistųjų asmens duomenis turėtų būti galima skelbti tik tinkamai pagrįstais išimtiniais atvejais, įvertinus kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes, palyginus viešąjį interesą su nuteisto asmens teisėmis į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą, nustatytomis atitinkamai Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7 ir 8 straipsniuose. Todėl tuos asmens duomenis turėtų būti galima skelbti tik sunkių nusikaltimų atvejais ir kai reikalingas stiprus atgrasomasis poveikis. Vertinant kiekvieną konkretų atvejį būtų galima atsižvelgti į tokius veiksnius kaip aplinkai padarytos žalos rimtumas, fizinių asmenų patirta žala arba į abu šiuos veiksnius, taip pat į tai, ar nusikalstama veika buvo pakartotinai padaryta tame pačiame aplinkos sektoriuje, ir į tai, ar nusikalstamą veiką padarė didelė bendrovė, veikianti keliose valstybėse narėse, arba tokia nusikalstama veika buvo padaryta jos naudai arba nusikalstamą veiką padarė svarbus rinkos dalyvis konkrečiame aplinkos sektoriuje. Bet koks asmens duomenų tvarkymas pagal šią direktyvą turėtų atitikti taikytinus Sąjungos ir nacionalinius duomenų apsaugos teisės aktus, visų pirma Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 ([9]) ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/680 ([10]). Tuose duomenų apsaugos teisės aktuose nustatyta valstybių narių pareiga numatyti tinkamas duomenų subjektų teisių ir laisvių apsaugos priemones skelbiant visą teismo sprendimą, susijusį su padaryta nusikalstama veika ir skirtomis sankcijomis ar priemonėmis, arba jo dalį. Be to, sprendimas, kuriuo juridiniam asmeniui skiriamos sankcijos arba nustatomos priemonės, turėtų būti skelbiamas nedarant poveikio nacionalinėms taisyklėms, kuriomis reglamentuojamas teismo sprendimų anoniminimas arba skelbimo trukmė;

(45) dėl šioje direktyvoje numatyto įpareigojimo numatyti baudžiamąsias sankcijas valstybės narės neturėtų būti atleistos nuo pareigos numatyti administracines sankcijas ir kitas nacionalinės teisės priemones už Sąjungos aplinkos teisės pažeidimus;

(46) valstybės narės turėtų aiškiai apibrėžti administracinės ir baudžiamosios teisės vykdymo užtikrinimo taikymo sritį, kiek tai susiję su pažeidimais ar nusikaltimais aplinkai pagal jų nacionalinę teisę. Taikydamos nacionalinę teisę, kuria perkeliama ši direktyva, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad nustatant baudžiamąsias sankcijas ir administracines sankcijas būtų laikomasi Chartijos principų, įskaitant procesų, pažeidžiančių principą *ne bis in idem*, draudimą;

(47) be to, valstybių narių teisminės ir administracinės institucijos turėtų turėti galimybę taikyti įvairias baudžiamąsias ir ne baudžiamojo pobūdžio sankcijas ir kitas priemones, įskaitant prevencines priemones, kuriomis būtų tikslingai, laiku ir proporcingai atsižvelgiama į skirtingų rūšių nusikalstamą elgesį;

([9]) 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

([10]) 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR (OL L 119, 2016 5 4, p. 89).

(48) jei nusikalstamos veikos yra tęstinio pobūdžio, jas reikėtų kuo greičiau nutraukti. Valstybės narės raginamos leisti kompetentingoms institucijoms nurodyti nedelsiant nutraukti neteisėtą elgesį arba užkirsti kelią tokiam elgesiui;

(49) jei nusikalstamų veikų vykdytojai gavo finansinę naudą, tokia nauda turėtų būti konfiskuota. Valstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių siekdamos sudaryti sąlygas, kad įšaldytos ir konfiskuotos pajamos ir nusikaltimų priemonės būtų tinkamai administruojamos atsižvelgiant į jų pobūdį. Svarbu, kad valstybės narės apsvarstytų galimybę imtis priemonių, kuriomis būtų sudaromos sąlygos, kai įmanoma, konfiskuotą turtą panaudoti aplinkos atkūrimui arba bet kokios padarytos žalos atlyginimui finansuoti arba aplinkai padarytai žalai kompensuoti pagal nacionalinę teisę;

(50) valstybės narės turėtų nustatyti taisykles dėl senaties terminų, būtinų tam, kad būtų galima veiksmingai kovoti su nusikaltimais aplinkai, nedarant poveikio nacionalinėms taisyklėms, kuriomis nenustatomi tyrimo, baudžiamojo persekiojimo ir vykdymo senaties terminai. Paprastai senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo nusikalstamos veikos padarymo momento. Tačiau, kadangi šia direktyva nustatomos būtiniausios taisyklės, valstybės narės gali numatyti, kad senaties terminas pradedamas skaičiuoti vėliau, t. y. nuo to momento, kai nusikalstama veika buvo atskleista, su sąlyga, kad toks atskleidimo momentas yra aiškiai nustatytas pagal nacionalinę teisę. Pagal šią direktyvą valstybėms narėms leidžiama nustatyti trumpesnius senaties terminus nei šioje direktyvoje numatyti senaties terminai, su sąlyga, kad jų teisinėse sistemose tokius trumpesnius senaties terminus galima nutraukti arba sustabdyti veiksmų, kurie gali būti nustatyti pagal nacionalinę teisę, atveju;

(51) visų pirma atsižvelgiant į nusikalstamas veikas padariusių asmenų judumą ir kartu į tarpvalstybinį šioje direktyvoje apibrėžtų nusikalstamų veikų pobūdį bei galimybę atlikti tarpvalstybinius tyrimus, valstybės narės turėtų nustatyti jurisdikciją veiksmingai kovai su tokiomis nusikalstamomis veikomis. Tais atvejais, kai gali kilti jurisdikcijos kolizijų, valstybės narės turėtų bendradarbiauti su Eurojustu, visų pirma remdamosi Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2018/1727 ([11]). Atitinkama valstybė narė turėtų nustatyti jurisdikciją su tos valstybės narės vėliava plaukiojančiame laive ar toje valstybėje narėje registruotame orlaivyje padarytų nusikalstamų veikų atžvilgiu, atsižvelgdama į susijusius standartus pagal atitinkamas tarptautines konvencijas. Šia direktyva valstybės narės neturėtų būti įpareigojamos pirmą kartą nustatyti tokią jurisdikciją nusikalstamų veikų, kurios dėl savo pobūdžio negali būti padarytos laive ar orlaivyje, atžvilgiu;

(52) valstybės narės turėtų nustatyti jurisdikciją šioje direktyvoje apibrėžtų nusikalstamų veikų atžvilgiu, kai žala, kuri yra viena iš nusikalstamos veikos sudėtinių dalių, padaroma jų teritorijoje. Pagal nacionalinę teisę ir teritoriškumo principą valstybė narė galėtų nustatyti jurisdikciją nusikalstamų veikų, visiškai arba iš dalies padarytų jos teritorijoje, atžvilgiu;

(53) siekdamos garantuoti sėkmingą aplinkos baudžiamosios teisės vykdymo užtikrinimą, valstybės narės turėtų suteikti kompetentingoms institucijoms galimybę naudotis veiksmingomis aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų tyrimo priemonėmis, pavyzdžiui, tomis, kurios yra numatytos jų nacionalinėje teisėje kovai su organizuotu nusikalstamumu ar kitomis sunkiomis nusikalstamomis veikomis, jei ir tiek, kiek tokių priemonių naudojimas yra tinkamas ir proporcingas atsižvelgiant į nusikalstamų veikų, kaip numatyta nacionalinėje teisėje, pobūdį ir sunkumą. Tokios priemonės galėtų apimti telekomunikaciniais tinklais perduodamos informacijos perėmimą, slaptą sekimą, įskaitant elektroninį sekimą, kontroliuojamus pristatymus, banko sąskaitų stebėjimą ir kitas finansinio tyrimo priemones. Šios priemonės turėtų būti naudojamos laikantis proporcingumo principo ir visiškai laikantis Chartijos. Būtina laikytis teisės į asmens duomenų apsaugą;

(54) aplinkai kenkiančios nusikalstamos veikos yra žalingos gamtai ir visuomenei. Apie Sąjungos aplinkos teisės pažeidimus pranešantys asmenys teikia paslaugą viešojo intereso labui ir atlieka svarbų vaidmenį atskleidžiant tokius pažeidimus bei užkertant jiems kelią, taip apsaugodami aplinką ir visuomenės gerovę. Asmenys, palaikantys ryšius su organizacija dėl veiklos, susijusios su jų darbu, neretai pirmieji sužino apie grėsmes ar žalą viešajam interesui ir aplinkai. Asmenys, pranešantys apie pažeidimus, vadinami pranešėjais. Potencialūs pranešėjai dėl kerštо baimės

([11]) 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1727 dėl Europos Sąjungos bendradarbiavimo baudžiamosios teisenos srityje agentūros (Eurojusto) ir kuriuo pakeičiamas ir panaikinamas Tarybos sprendimas 2002/187/TVR (OL L 295, 2018 11 21, p. 138).

dažnai atgrasomi nuo pranešimo apie nerimą jiems keliančias problemas ar įtarimus. Tokiems pranešimų teikėjams taikoma subalansuota ir veiksminga apsauga, numatyta pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/1937 ([12]), kurios taikymo sritis apima Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/99/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/123/EB ([13]). Direktyvas 2008/99/EB ir 2009/123/EB pakeitus šia direktyva, apie Sąjungos aplinkos teisės pažeidimus pranešantys asmenys turėtų pagal šią direktyvą ir toliau naudotis tokia valstybių narių, kurioms ši direktyva taikoma, teikiama apsauga;

(55) kiti asmenys nei tie, kurie praneša apie Sąjungos teisės pažeidimus pagal Direktyvą (ES) 2019/1937, taip pat galėtų turėti vertingos informacijos apie galimas aplinkai kenkiančias nusikalstamas veikas. Tai galėtų būti paveiktos bendruomenės arba plačiosios visuomenės nariai, aktyviai dalyvaujantys apsaugant aplinką. Tokiems asmenims, kurie praneša apie aplinkai kenkiančias nusikalstamas veikas, taip pat asmenims, bendradarbiaujantiems užtikrinant baudžiamosios teisės vykdymą tokių nusikalstamų veikų atžvilgiu, turėtų būti teikiama reikalinga parama ir pagalba baudžiamajame procese, kad dėl bendradarbiavimo jų padėtis netaptų nepalanki ir jie būtų palaikomi bei gautų pagalbą. Tokiems asmenims turėtų būti suteikta galimybė naudotis būtinomis paramos ir pagalbos priemonėmis, atsižvelgiant į jų procesines teises pagal nacionalinę teisę, o šios priemonės turėtų apimti bent visas paramos ir pagalbos priemones, kuriomis gali naudotis asmenys, turintys atitinkamas procesines teises baudžiamuosiuose procesuose, susijusiuose su kitomis nusikalstamomis veikomis. Tie asmenys, atsižvelgiant į jų procesines teises pagal nacionalinę teisę, taip pat turėtų būti saugomi nuo persekiojimo už pranešimą apie aplinkai kenkiančias nusikalstamas veikas ar bendradarbiavimą baudžiamuosiuose procesuose. Būtinų paramos ir pagalbos priemonių turinys šia direktyvoje nenustatomas ir jį turėtų nustatyti valstybės narės. Nereikalaujama, kad valstybės narės teiktų paramos ir pagalbos priemones asmenims, įtariamiems arba kaltinamiems atitinkamame baudžiamajame procese;

(56) valstybės narės turėtų įvertinti poreikį suteikti asmenims galimybę anonimiškai pranešti apie aplinkai kenkiančias nusikalstamas veikas, kai tokia galimybė dar nėra numatyta;

(57) kadangi aplinka negali atstovauti pati sau baudžiamojoje byloje kaip nukentėjęs subjektas, siekiant užtikrinti veiksmingą baudžiamosios teisės vykdymą, suinteresuotosios visuomenės nariai turėtų turėti galimybę veikti aplinkos, kaip viešosios gėrybės, vardu vadovaujantis nacionaline teise ir pagal atitinkamas procesines taisykles;

(58) šia direktyva nereikalaujama, kad valstybės narės nustatytų naujas procesines teises suinteresuotosios visuomenės nariams. Tačiau, kai valstybės narės suinteresuotosios visuomenės nariai turi tokias procesines teises lygiavertėse situacijose, susijusiose su kitomis nusikalstamomis veikomis, nei tos, kurios yra numatytos pagal šią direktyvą, pavyzdžiui, teisę dalyvauti byloje kaip civilinė bylos šalis, tokios procesinės teisės taip pat turėtų būti suteikiamos suinteresuotosios visuomenės nariams bylose, susijusiose su šioje direktyvoje apibrėžtomis aplinkai kenkiančiomis nusikalstamomis veikomis. Suinteresuotosios visuomenės narių teisės nedaro poveikio nukentėjusiųjų teisėms, kaip išdėstyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2012/29/ES ([14]). Sąvokos „suinteresuotosios visuomenės nariai“ ir „nukentėjusieji“ turėtų išlikti atskirtos viena nuo kitos ir neturėtų būti reikalaujama, kad valstybės narės taikytų nukentėjusiųjų teises suinteresuotosios visuomenės nariams. Šia direktyva nereikalaujama, kad valstybės narės suinteresuotosios visuomenės nariams suteiktų procesines teises baudžiamajame procese, kurias jos suteikia kitų kategorijų asmenims nei suinteresuotosios visuomenės nariai;

(59) valstybės narės turėtų imtis tinkamų priemonių, pavyzdžiui, informavimo ir sąmoningumo ugdymo kampanijų, skirtų atitinkamoms suinteresuotosioms šalims tiek viešajame, tiek privačiajame sektoriuje, taip pat vykdyti mokslinių tyrimų ir švietimo programas, kuriomis būtų siekiama apskritai sumažinti aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų skaičių ir nusikaltimų aplinkai pavojų. Valstybės narės, kai tinkama, turėtų bendradarbiauti su tokiais suinteresuotaisiais subjektais. Atsižvelgiant į tai, priemonės, kuriomis siekiama gerinti aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų prevenciją, galėtų apimti reikalavimų laikymosi ir išsamaus patikrinimo sistemų skatinimą, veiklos vykdytojų skatinimą turėti atitikties užtikrinimo pareigūnus, kurie padėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi Sąjungos aplinkos teisės aktų, ir skaidrumo skatinimą, kad būtų geriau laikomasi aplinkos baudžiamosios teisės. Be to, pagal šią direktyvą juridiniams asmenims taikomos papildomos sankcijos galėtų apimti įpareigojimą įmonėms

([12]) 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos (OL L 305, 2019 11 26, p. 17).

([13]) 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/123/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 2005/35/EB dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo (OL L 280, 2009 10 27, p. 52).

([14]) 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR (OL L 315, 2012 11 14, p. 57).

įdiegti išsamaus patikrinimo sistemas, kuriomis būtų gerinamas aplinkos standartų laikymasis, o tai taip pat padėtų užkirsti kelią tolesnėms aplinkai kenkiančioms nusikalstamoms veikoms. Be to, valstybės narės galėtų apsvarstyti galimybę įsteigti fondą, kuriuo būtų remiamos prevencijos priemonės, susijusios su aplinkai kenkiančiomis nusikalstamomis veikomis ir jų pražūtingomis pasekmėmis;

(60) jei nacionalinėms institucijoms, atskleidžiančioms, tiriančioms aplinkai kenkiančias nusikalstamas veikas, vykdančioms baudžiamąjį persekiojimą už jas ir priimančioms teismo sprendimus dėl jų, trūksta išteklių ir vykdymo užtikrinimo įgaliojimų, iškyla kliūčių veiksmingai užkirsti kelią toms nusikalstamoms veikoms ir bausti už jas. Išteklių stoka visų pirma gali neleisti institucijoms imtis veiksmų arba apriboti jų vykdymo užtikrinimo veiksmus, sudarant sąlygas nusikalstamų veikų vykdytojams išvengti atsakomybės arba gauti tokias bausmes, kurios neatitinka nusikalstamos veikos sunkumo. Todėl reikėtų nustatyti būtiniausius kriterijus dėl išteklių ir vykdymo užtikrinimo įgaliojimų;

(61) veiksmingas vykdymo užtikrinimo grandinės veikimas priklauso nuo įvairių ekspertinių gebėjimų. Kadangi dėl aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų keliamų problemų sudėtingumo ir tokių nusikalstamų veikų techninio pobūdžio reikia laikytis daugiadalykio požiūrio, būtinos aukšto lygio teisinės žinios ir techninė kvalifikacija, finansinė parama ir aukšto lygio pasirengimas bei specializacija visose kompetentingose institucijose. Valstybės narės turėtų užtikrinti mokymus, kurie atitiktų asmenų, atsakingų už nusikaltimų aplinkai atskleidimą, tyrimą, baudžiamojo persekiojimo vykdymą ar teismo sprendimų priėmimą, pareigas. Atitinkamais atvejais valstybės narės, atsižvelgdamos į savo konstitucines tradicijas ir savo teisinių sistemų struktūrą, taip pat į kitas aplinkybes, įskaitant atitinkamos valstybės narės dydį, turėtų įvertinti poreikį didinti tokių institucijų specializacijos lygį aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų srityje pagal nacionalinę teisę. Jei atitinkama valstybė narė yra maža ir turi tik ribotą kompetentingų institucijų skaičių, atlikus vertinimą galima daryti išvadą, kad, atsižvelgiant į tą ribotą skaičių, specializacija nėra įmanoma arba patartina. Visų pirma, siekdamos kuo labiau padidinti vykdymo užtikrinimo grandinės profesionalumą ir veiksmingumą, valstybės narės taip pat turėtų apsvarstyti galimybę pavesti baudžiamąsias bylas dėl nusikaltimų aplinkai nagrinėti specializuotiems tyrimo skyriams, prokurorams ir teisėjams. Bendrosios kompetencijos baudžiamųjų bylų teismai galėtų pasirūpinti specializuotų teisėjų kolegijų sudarymu. Visoms atitinkamoms vykdymo užtikrinimo institucijoms turėtų būti prieinamos techninių ekspertų paslaugos;

(62) siekdamos užtikrinti veiksmingą, integruotą ir nuoseklią vykdymo užtikrinimo sistemą, kuri apimtų administracinės, civilinės ir baudžiamosios teisės priemones, valstybės narės turėtų organizuoti vidaus bendradarbiavimą ir komunikaciją tarp visų savo kompetentingų institucijų, dalyvaujančių administracinės ir baudžiamosios teisės vykdymo užtikrinime, įskaitant visas institucijas, vykdančias prevencines, baudžiamąsias ir taisomąsias funkcijas;

(63) pagal taikytinas taisykles valstybės narės taip pat turėtų bendradarbiauti tarpusavyje per Sąjungos agentūras, visų pirma Eurojustą ir Europolą, taip pat su Sąjungos įstaigomis, įskaitant Europos prokuratūrą ir Europos kovos su sukčiavimu tarnybą pagal atitinkamą jų kompetencijos sritį. Nedarant poveikio tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir savitarpio teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose taisyklėms, toks bendradarbiavimas turėtų būti vykdomas siekiant užtikrinti veiksmingus veiksmus šioje direktyvoje apibrėžtų nusikalstamų veikų atžvilgiu, įskaitant, kai tinkama, Eurojusto nacionalinėms kompetentingoms institucijoms teikiamą techninę ir operatyvinę pagalbą jų tyrimų koordinavimui, pagal tų institucijų poreikius. Prireikus Komisija galėtų teikti pagalbą. Tokia pagalba neturėtų apimti Komisijos dalyvavimo nacionalinių kompetentingų institucijų vykdomose atskirų baudžiamųjų bylų tyrimo ar baudžiamojo persekiojimo procedūrose ir neturėtų būti suprantama kaip apimanti finansinę paramą ar bet kokį kitą Komisijos biudžetinį įsipareigojimą;

(64) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad nacionalinės kompetentingos institucijos keistųsi informacija apie asmenis, nuteistus už šioje direktyvoje apibrėžtas nusikalstamas veikas, kaip numatyta pagal Tarybos pamatinį sprendimą 2009/315/TVR ([15]);

(65) siekdamos užtikrinti darnų požiūrį į kovą su nusikaltimais aplinkai, valstybės narės turėtų priimti, paskelbti, įgyvendinti ir periodiškai peržiūrėti nacionalinę kovos su aplinkai kenkiančiomis nusikalstamomis veikomis strategiją, kurioje būtų nustatyti tikslai, prioritetai, atitinkamos priemonės ir reikalingi ištekliai. Į tą nacionalinę strategiją visų pirma turėtų būti įtraukti nacionalinės politikos tikslai ir prioritetai nusikaltimų aplinkai srityje, kompetentingų institucijų veiksmų koordinavimo ir bendradarbiavimo metodai, reguliarios pasiektų rezultatų stebėsenos ir vertinimo procedūros ir mechanizmai, taip pat Europos tinklų, dirbančių tiesiogiai su kova su aplinkai

([15]) 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2009/315/TVR dėl valstybių narių keitimosi informacija iš nuosprendžių registro organizavimo ir turinio (OL L 93, 2009 4 7, p. 23).

kenkiančiomis nusikalstamomis veikomis susijusių klausimų ir pažeidimų srityje, pagalba. Valstybės narės turėtų galėti nustatyti tinkamą tos strategijos formą – joje galėtų būti atsižvelgiama į jų konstitucines valdžios ir kompetencijų padalijimo tradicijas, ji gali būti sektorinė arba platesnio strateginio dokumento dalis. Neatsižvelgiant į tai, ar valstybės narės numatytų priimti vieną ar daugiau strategijų, jų bendras turinys turėtų apimti visos valstybės narės teritoriją;

(66) siekiant veiksmingai kovoti su šioje direktyvoje apibrėžtomis aplinkai kenkiančiomis nusikalstamomis veikomis, būtina, kad kompetentingos valstybių narių institucijos rinktų tikslius, nuoseklius ir palyginamus statistinius duomenis apie tas nusikalstamas veikas. Todėl valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų įdiegta tinkama turimų statistinių duomenų apie šioje direktyvoje apibrėžtas nusikalstamas veikas registravimo, rengimo ir perdavimo sistema. Tie statistiniai duomenys valstybių narių turėtų būti naudojami atliekant vykdymo užtikrinimo veiklos strateginį ir operatyvinį planavimą, analizuojant aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų mastą ir tendencijas, taip pat teikiant informaciją piliečiams. Valstybės narės Komisijai turėtų perduoti atitinkamus statistinius duomenis apie vykdomus procesus dėl nusikaltimų aplinkai, gavus tuos statistinius duomenis iš centralizuotu ar decentralizuotu lygmeniu visoje valstybėje narėje jau turimų duomenų. Komisija turėtų reguliariai vertinti ir skelbti savo vertinimo rezultatus ataskaitoje, remdamasi valstybių narių perduotais statistiniais duomenimis;

(67) pagal šią direktyvą perduotus statistinius duomenis apie aplinkai kenkiančias nusikalstamas veikas turėtų būti įmanoma palyginti tarp valstybių narių ir jie turėtų būti gauti pagal bendrus būtiniausius standartus. Siekiant užtikrinti vienodas šios direktyvos įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai nustatyti statistiniams duomenims perduoti skirtą standartinį formatą. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamasi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011 ([16]);

(68) statistinių duomenų apie sankcijų rūšis ir dydžius, įskaitant informaciją apie susijusių nusikalstamų veikų kategorijas, perdavimui Komisijai pagal šią direktyvą skirtas standartinis formatas turėtų būti nustatytas laikantis šioje direktyvoje numatytos komiteto procedūros;

(69) pagal prie ES sutarties ir SESV pridėto Protokolo Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės 1 bei 2 straipsnius ir 4a straipsnio 1 dalį ir nedarant poveikio to protokolo 4 straipsniui, Airija nedalyvauja priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma ar taikoma;

(70) pagal prie ES sutarties ir SESV pridėto Protokolo Nr. 22 dėl Danijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma ar taikoma;

(71) šia direktyva siekiama iš dalies pakeisti ir išplėsti Direktyvos 2008/99/EB nuostatas. Kadangi dalinių pakeitimų, kuriuos reikia padaryti, yra daug ir jie yra svarbūs, dėl aiškumo visa Direktyva 2008/99/EB turėtų būti pakeista valstybių narių, kurioms ši direktyva privaloma, atžvilgiu;

(72) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/35/EB ([17]) buvo papildyta Direktyva 2009/123/EB, įtraukiant nuostatas dėl nusikalstamų veikų ir sankcijų už teršalų išmetimą iš laivų. Tokie nusikaltimai ir sankcijos turėtų patekti į šios direktyvos taikymo sritį. Todėl valstybių narių, kurioms ši direktyva privaloma, atžvilgiu Direktyva 2009/123/EB turėtų būti pakeista. Tas pakeitimas neturėtų daryti poveikio tų valstybių narių pareigai, susijusiai su tos direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę data. Todėl valstybių narių, kurioms ši direktyva privaloma, atžvilgiu nuorodos į tas Direktyvos 2005/35/EB nuostatas, kurios buvo pridėtos arba pakeistos Direktyva 2009/123/EB, turėtų būti laikomos nuorodomis į šią direktyvą. Valstybėms narėms, kurioms ši direktyva nėra privaloma, toliau lieka privaloma Direktyva 2005/35/EB su pakeitimais, padarytais Direktyva 2009/123/EB;

([16]) 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

([17]) 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/35/EB dėl taršos iš laivų ir sankcijų už taršos pažeidimus, įskaitant baudžiamąsias, įvedimo (OL L 255, 2005 9 30, p. 11).

(73) kadangi šios direktyvos tikslų, t. y. nustatyti bendras aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų apibrėžtis ir veiksmingas, atgrasančias ir proporcingas baudžiamąsias sankcijas už sunkias aplinkai kenkiančias nusikalstamas veikas, valstybės narės negali deramai pasiekti vienos, *inter alia*, dėl tarpvalstybinio žalos, kuri gali būti padaryta aplinkai dėl susijusio neteisėto elgesio, pobūdžio, ir dėl reikiamo atsako masto ir poveikio, todėl šių tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti;

(74) šioje direktyvoje numatyti įpareigojimai nedaro poveikio Sąjungos teisei dėl procesinių teisių baudžiamosiose bylose ir valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų visiškai paisoma įtariamųjų ar kaltinamųjų procesinių teisių baudžiamosiose bylose;

(75) šia direktyva paisoma pagrindinių teisių ir laikomasi visų pirma Chartijoje pripažįstamų principų, įskaitant asmens duomenų apsaugą, saviraiškos ir informacijos laisvę, laisvę užsiimti verslu, teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę ir teisingą bylos nagrinėjimą, nekaltumo prezumpciją ir teisę į gynybą, teisėtumo ir nusikalstamos veikos ir sankcijų proporcingumo principus, taip pat teisę nebūti teisiamam ar baudžiamam dukart už tą pačią nusikalstamą veiką. Šia direktyva siekiama užtikrinti, kad tos teisės būtų visapusiškai gerbiamos ir tų principų būtų visapusiškai laikomasi, ir ji turėtų būti atitinkamai įgyvendinama,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Dalykas

Šioje direktyvoje nustatomos būtiniausios taisyklės dėl nusikalstamų veikų apibrėžimo ir sankcijų siekiant veiksmingiau apsaugoti aplinką, taip pat dėl priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią nusikaltimams aplinkai bei kovoti su jais ir užtikrinti veiksmingą Sąjungos aplinkos teisės vykdymą.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

1. Šioje direktyvoje siekiant apibrėžti 3 straipsnio 2 dalyje išvardytą elgesį vartojami terminai, kai taikytina, nustatomi remiantis 3 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytoje Sąjungos teisėje pateiktomis terminų apibrėžtimis.

2. Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

a) juridinis asmuo – bet kuris teisės subjektas, turintis tokį statusą pagal taikytiną nacionalinę teisę, išskyrus valstybes ar kitas valdžios funkcijas vykdančias viešąsias įstaigas ir viešąsias tarptautines organizacijas;

b) buveinė saugomoje teritorijoje – bet kokia tam tikros rūšies buveinė, dėl kurios teritorija klasifikuota kaip speciali apsaugos teritorija pagal Direktyvos 2009/147/EB 4 straipsnio 1 ar 2 dalį, arba bet kuri natūrali buveinė ar tam tikros rūšies buveinė, dėl kurios vietovėje įsteigta speciali saugoma teritorija pagal Direktyvos 92/43/EEB 4 straipsnio 4 dalį arba dėl kurios teritorija yra įtraukta į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą pagal Direktyvos 92/43/EEB 4 straipsnio 2 dalį;

c) ekosistema – dinamiškas augalų, gyvūnų, grybų ir mikroorganizmų bendrijų ir jų negyvosios aplinkos kompleksas, sąveikaujantis kaip funkcinis vienetas ir apimantis buveinių tipus, rūšių buveines ir rūšių populiacijas;

3 straipsnis

Nusikalstamos veikos

1. Valstybės narės užtikrina, kad šio straipsnio 2 ir 3 dalyse išvardytas elgesys, jei jis yra tyčinis, ir šio straipsnio 4 dalyje nurodytas elgesys, kai elgiamasi bent iš didelio neatsargumo, būtų laikomas nusikalstama veika, jei tas elgesys yra neteisėtas.

Šioje direktyvoje elgesys yra neteisėtas, jeigu juo pažeidžiama:

a) Sąjungos teisė, kuria siekiama vieno iš Sąjungos aplinkos politikos tikslų, kaip nustatyta SESV 191 straipsnio 1 dalyje, arba

b) valstybės narės įstatymas ar kitas teisės aktas arba valstybės narės kompetentingos institucijos priimtas sprendimas, kuriuo įgyvendinama a punkte nurodyta Sąjungos teisė.

Toks elgesys yra neteisėtas, net jei jis buvo įvykdytas pagal valstybės narės kompetentingos institucijos išduotą leidimą, jeigu toks leidimas gautas sukčiaujant, dėl korupcijos ar prievarta arba jeigu toks leidimas akivaizdžiai pažeidžia esminius teisinius reikalavimus.

2. Valstybės narės užtikrina, kad toliau nurodytas elgesys būtų laikomas nusikalstama veika, kai jis yra neteisėtas ir tyčinis:

a) kokio nors kiekio medžiagų ar substancijų, energijos ar jonizuojančiosios spinduliuotės išleidimas, išmetimas ar išpylimas į orą, dirvožemį ar vandenį, sukeliantis ar galintis sukelti žmogaus mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą arba didelę žalą oro, dirvožemio ar vandens kokybei, arba didelę žalą ekosistemai, gyvūnams ar augalams;

b) produkto, kurį naudojant platesniu mastu, t. y. produktą naudojant keliems naudotojams, neatsižvelgiant į jų skaičių, į orą, dirvožemį ar vandenį išleidžiamas, išmetamas ar išpilamas koks nors medžiagų ar substancijų, energijos ar jonizuojančiosios spinduliuotės kiekis ir kuris sukelia ar gali sukelti žmogaus mirtį ar sunkų žmogaus sveikatos sutrikimą arba didelę žalą oro, dirvožemio ar vandens kokybei, arba didelę žalą ekosistemai, gyvūnams ar augalams, pateikimas rinkai, pažeidžiant draudimą ar kitą reikalavimą, kuriuo siekiama apsaugoti aplinką;

c) pavienių, mišiniuose ar produktuose esančių substancijų, įskaitant jų įtraukimą į produktus, gamyba, pateikimas arba tiekimas rinkai, eksportas arba naudojimas, kai toks elgesys sukelia ar gali sukelti žmogaus mirtį ar sunkų žmogaus sveikatos sutrikimą, didelę žalą oro, dirvožemio ar vandens kokybei arba didelę žalą ekosistemai, gyvūnams ar augalams, ir:

   i) yra ribojamas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 ([18]) VIII antraštinę dalį ir XVII priedą;

   ii) yra draudžiamas pagal Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 VII antraštinę dalį;

   iii) neatitinka Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1107/2009 ([19]);

   iv) neatitinka Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 528/2012 ([20]);

   v) neatitinka Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1272/2008 ([21]) arba

([18]) 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL L 396, 2006 12 30, p. 1).

([19]) 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantis Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB (OL L 309, 2009 11 24, p. 1).

([20]) 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo (OL L 167, 2012 6 27, p. 1).

([21]) 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantis direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (OL L 353, 2008 12 31, p. 1).

vi) yra draudžiamas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/1021 I priedą ([22]);

d) gyvsidabrio, gyvsidabrio junginių, gyvsidabrio mišinių ir produktų, kurių sudėtyje yra gyvsidabrio, gamyba, naudojimas, laikymas, importas ar eksportas, kai toks elgesys neatitinka Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2017/852 ([23]) išdėstytų reikalavimų, sukeliantis ar galintis sukelti žmogaus mirtį ar sunkų žmogaus sveikatos sutrikimą arba didelę žalą oro, dirvožemio ar vandens kokybei, arba didelę žalą ekosistemai, gyvūnams ar augalams;

e) projektų, kaip tai suprantama 1 straipsnio 2 dalies a punkte, vykdymas, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES ([24]) 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse, kai toks elgesys vykdomas neturint sutikimo dėl planuojamos veiklos ir sukelia ar gali sukelti didelę žalą oro kokybei, dirvožemio kokybei ar vandens kokybei ar būklei arba didelę žalą ekosistemai, gyvūnams ar augalams;

f) atliekų surinkimas, vežimas ar apdorojimas, taip pat tokios veiklos priežiūra ir šalinimo vietų vėlesnė priežiūra, įskaitant prekiautojo ar tarpininko tokio pobūdžio veiksmus, kai toks elgesys yra:

i) susijęs su pavojingomis atliekomis, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB ([25]) 3 straipsnio 2 dalyje, ir yra susijęs su reikšmingu atliekų kiekiu arba

ii) susijęs su kitomis nei nurodyta i punkte atliekomis ir sukelia ar gali sukelti žmogaus mirtį ar sunkų žmogaus sveikatos sutrikimą arba didelę žalą oro, dirvožemio ar vandens kokybei, arba didelę žalą ekosistemai, gyvūnams ar augalams;

g) atliekų vežimas, kaip tai suprantama pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1157 ([26]) 2 straipsnio 26 punktą, kai toks elgesys yra susijęs su reikšmingais kiekiais, nepriklausomai nuo to, ar tai yra vienkartinis vežimas ar keli vežimai, kurie atrodo susiję;

h) laivų perdirbimas, patenkantis į Reglamento (ES) Nr. 1257/2013 taikymo sritį, kai toks elgesys neatitinka to reglamento 6 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytų reikalavimų;

i) teršiančių medžiagų, patenkančių į Direktyvos 2005/35/EB 3 straipsnio taikymo sritį, išmetimas iš laivų į bet kurią tos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodytą teritoriją, išskyrus atvejus, kai toks išmetimas atitinka tos direktyvos 5 straipsnyje išdėstytas išimčių suteikimo sąlygas, sukeliantis ar galintis sukelti vandens kokybės pablogėjimą arba žalą jūrų aplinkai;

([22]) 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1021 dėl patvariųjų organinių teršalų (OL L 169, 2019 6 25, p. 45).

([23]) 2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/852 dėl gyvsidabrio, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1102/2008 (OL L 137, 2017 5 24, p. 1).

([24]) 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012 1 28, p. 1).

([25]) 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas (OL L 312, 2008 11 22, p. 3).

([26]) 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1157 dėl atliekų vežimo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1257/2013 ir (ES) 2020/1056 ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 (OL L, 2024/1157, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1157/oj…).

j) įrenginio, kuriame vykdoma pavojinga veikla arba kuriame laikomos ar naudojamos pavojingos medžiagos ar mišiniai, eksploatavimas arba uždarymas, kai toks elgesys ir tokia pavojinga veikla, medžiaga ar mišinys patenka į Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/18/ES ([27]) arba Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/75/ES ([28]) taikymo sritį, ir kai toks elgesys sukelia ar gali sukelti žmogaus mirtį ar sunkų žmogaus sveikatos sutrikimą arba didelę žalą oro, dirvožemio ar vandens kokybei, arba didelę žalą ekosistemai, gyvūnams ar augalams;

k) įrenginio statyba, eksploatavimas ir išmontavimas, kai toks elgesys ir toks įrenginys patenka į Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/30/ES ([29]) taikymo sritį ir kai toks elgesys sukelia ar gali sukelti žmogaus mirtį ar sunkų žmogaus sveikatos sutrikimą arba didelę žalą oro, dirvožemio ar vandens kokybei, arba didelę žalą ekosistemai, gyvūnams ar augalams;

l) radioaktyviųjų medžiagų arba radioaktyviųjų cheminių medžiagų gamyba, apdirbimas, tvarkymas, naudojimas, laikymas, saugojimas, vežimas, importas, eksportas ar šalinimas, kai toks elgesys arba tokios medžiagos ar cheminės medžiagos patenka į Tarybos direktyvos 2013/59/Euratomas ([30]), Tarybos direktyvos 2014/87/Euratomas ([31]) arba Tarybos direktyvos 2013/51/Euratomas ([32]) taikymo sritį, ir kai toks elgesys sukelia arba gali sukelti žmogaus mirtį ar sunkų žmogaus sveikatos sutrikimą arba didelę žalą oro, dirvožemio ar vandens kokybei, arba didelę žalą ekosistemai, gyvūnams ar augalams;

m) paviršinio vandens arba požeminio vandens gavyba, kaip tai suprantama Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2000/60/EB ([33]), kai toks elgesys sukelia ar gali sukelti didelę žalą paviršinio vandens telkinių ekologinei būklei ar ekologiniam potencialui arba požeminio vandens telkinių kiekybinei būklei;

n) vienos ar kelių Tarybos direktyvos 92/43/EEB ([34]) IV arba V priede išvardytų rūšių laukinės gyvūnijos ar augalijos nužudymas, sunaikinimas, paėmimas, užvaldymas, pardavimas ar siūlymas parduoti, kai V priede išvardytoms rūšims taikomos tos pačios priemonės kaip ir IV priede nurodytoms rūšims, ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/147/EB ([35]) 1 straipsnyje nurodytų rūšių gyvūnijos ar augalijos nužudymas, sunaikinimas, paėmimas, užvaldymas, pardavimas ar siūlymas parduoti, išskyrus atvejus, kai toks elgesys susijęs su nedideliu tokių rūšių kiekiu;

o) prekyba viena ar keliomis laukinės gyvūnijos ar augalijos rūšimis, jų dalimis arba jų dirbiniais, išvardytais Tarybos reglamento (EB) Nr. 338/97 ([36]) A ir B prieduose, ir tokios rūšies ar rūšių, jų dalių arba jų dirbinių, išvardytų to reglamento C priede, importas, išskyrus atvejus, kai toks elgesys susijęs su nedideliu tokių rūšių kiekiu;

([27]) 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/18/ES dėl didelių, su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusių avarijų pavojaus kontrolės, iš dalies keičianti ir vėliau panaikinanti Tarybos direktyvą 96/82/EB (OL L 197, 2012 7 24, p. 1).

([28]) 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (OL L 334, 2010 12 17, p. 17).

([29]) 2013 m. birželio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/30/ES dėl naftos ir dujų operacijų jūroje saugos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2004/35/EB (OL L 178, 2013 6 28, p. 66).

([30]) 2013 m. gruodžio 5 d. Tarybos direktyva 2013/59/Euratomas, kuria nustatomi pagrindiniai saugos standartai siekiant užtikrinti apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos keliamų pavojų ir panaikinamos direktyvos 89/618/Euratomas, 90/641/Euratomas, 96/29/Euratomas, 97/43/Euratomas ir 2003/122/Euratomas (OL L 13, 2014 1 17, p. 1).

([31]) 2014 m. liepos 8 d. Tarybos direktyva 2014/87/Euratomas, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema (OL L 219, 2014 7 25, p. 42).

([32]) 2013 m. spalio 22 d. Tarybos direktyva 2013/51/Euratomas, kuria nustatomi plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos reikalavimai, susiję su žmonėms vartoti skirtame vandenyje esančiomis radioaktyviosiomis medžiagomis (OL L 296, 2013 11 7, p. 12).

([33]) 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000 12 22, p. 1).

([34]) 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992 7 22, p. 7).

([35]) 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 20, 2010 1 26, p. 7).

([36]) 1996 m. gruodžio 9 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 338/97 dėl laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą (OL L 61, 1997 3 3, p. 1).

p) atitinkamų prekių ar atitinkamų produktų pateikimas ar tiekimas Sąjungos rinkai arba eksportas iš Sąjungos rinkos pažeidžiant Reglamento (ES) 2023/1115 3 straipsnyje nustatytą draudimą, išskyrus atvejus, kai toks elgesys yra susijęs su nedideliu kiekiu;

q) bet koks elgesys, kuris sukelia buveinės saugomoje teritorijoje būklės pablogėjimą arba Tarybos direktyvos 92/43/EEB II priedo a dalyje išvardytų gyvūnų rūšių sutrikdymą saugomoje teritorijoje, kaip tai suprantama tos direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje, kai toks pablogėjimas ar sutrikdymas yra reikšmingas;

r) Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių įvežimas į Sąjungos teritoriją, išleidimas į rinką, laikymas, veisimas, vežimas, naudojimas, keitimasis jomis, sąlygų daugintis sudarymas, auginimas ar kultivavimas, išleidimas į aplinką arba platinimas, kai tokiu elgesiu pažeidžiami:

i) Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1143/2014 ([37]) 7 straipsnio 1 dalyje nustatyti apribojimai ir sukeliama ar gali būti sukelta žmogaus mirtis ar sunkus žmogaus sveikatos sutrikimas arba didelė žala oro, dirvožemio ar vandens kokybei, arba didelė žala ekosistemai, gyvūnams ar augalams, arba

ii) leidimo, išduoto pagal Reglamento (ES) Nr. 1143/2014 8 straipsnį, arba leidimo, išduoto pagal to reglamento 9 straipsnį, sąlyga ir sukeliama ar gali būti sukelta žmogaus mirtis ar sunkus žmogaus sveikatos sutrikimas arba didelė žala oro, dirvožemio ar vandens kokybei, arba didelė žala ekosistemai, gyvūnams ar augalams;

s) pavienių arba mišiniuose esančių ozono sluoksnį ardančių medžiagų, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/590 ([38]) 2 straipsnio a punkte, gamyba, pateikimas rinkai, importas, eksportas, naudojimas ar išleidimas arba produktų ir įrangos ir jos dalių, kuriuose yra ozono sluoksnį ardančių medžiagų ar kurių veikimas priklauso nuo tokių medžiagų, gamyba, pateikimas rinkai, importas, eksportas, naudojimas ar išleidimas, kaip nurodyta to reglamento 2 straipsnio b punkte;

t) pavienių arba mišiniuose esančių fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/573 ([39]) 2 straipsnio a punkte, gamyba, pateikimas rinkai, importas, eksportas, naudojimas ar išleidimas arba produktų ir įrangos ir jos dalių, kuriuose yra fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ar kurių veikimas priklauso nuo tų dujų, gamyba, pateikimas rinkai, importas, eksportas, naudojimas ar išleidimas, kaip nurodyta to reglamento 2 straipsnio b punkte, arba tokių produktų ir įrangos eksploatavimo pradžia;

3. Valstybės narės užtikrina, kad nusikalstamos veikos, susijusios su 2 dalyje išvardytu elgesiu, būtų laikomos nusikalstamos veikos sudėties požymius atitinkančiomis nusikalstamomis veikomis, jeigu toks elgesys lemia:

a) didelės ekosistemos arba didelės aplinkosauginės vertės ekosistemos ar buveinės saugomoje teritorijoje sunaikinimą arba padaro joms plataus masto didelę žalą, kurios negalima ištaisyti arba kuri yra ilgalaikė, arba

b) oro, dirvožemio ar vandens kokybės sunaikinimą arba padaro joms plataus masto didelę žalą, kurios negalima ištaisyti arba kuri yra ilgalaikė.

4. Valstybės narės užtikrina, kad elgesys, išvardytas 2 dalies a–d punktuose, f ir g punktuose, i–q punktuose, r punkto ii papunktyje ir s bei t punktuose, būtų laikomas nusikalstama veika, jei tas elgesys yra neteisėtas ir padarytas bent dėl didelio neatsargumo.

([37]) 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo (OL L 317, 2014 11 4, p. 35).

([38]) 2024 m. vasario 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/590 dėl ozono sluoksnį ardančių medžiagų, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1005/2009 (OL L, 2024/590, 2024 2 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/590/oj).

([39]) 2024 m. vasario 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/573 dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 517/2014 (OL L, 2024/573, 2024 2 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/573/oj).

5. Be nusikalstamų veikų, susijusių su 2 dalyje nurodytu elgesiu, valstybės narės, siekdamos apsaugoti aplinką, pagal savo nacionalinę teisę gali numatyti papildomų nusikalstamų veikų.

6. Valstybės narės užtikrina, kad vertinant, ar žala arba tikėtina žala yra didelė, kiek tai susiję su elgesiu, išvardytu 2 dalies a–e punktuose, f punkto ii papunktyje, j–m punktuose ir r punkte, atitinkamais atvejais būtų atsižvelgiama į vieną ar daugiau iš šių elementų:

a) pirminę paveiktos aplinkos būklę;

b) ar žala yra ilgalaikė, vidutinės trukmės ar trumpalaikė;

c) žalos mastą;

d) žalos grįžtamumą.

7. Valstybės narės užtikrina, kad vertinant, ar dėl elgesio, išvardyto 2 dalies a–e punktuose, f punkto ii papunktyje, i–m punktuose ir r punkte, gali būti padaryta žala oro kokybei, dirvožemio kokybei ar vandens kokybei ar būklei arba ekosistemai, gyvūnams ar augalams, atitinkamais atvejais būtų atsižvelgiama į vieną ar daugiau iš šių elementų:

a) elgesys susijęs su veikla, kuri laikoma rizikinga ar pavojinga aplinkai ar žmogaus sveikatai, ir jai reikalingas leidimas, kuris nebuvo gautas arba kurio reikalavimų nebuvo laikomasi;

b) kokiu mastu viršyta viename iš Sąjungos ar nacionalinių teisės aktų, nurodytų 1 dalies antros pastraipos a ir b punktuose, išdėstyta ar atitinkamai veiklai išduotame leidime nustatyta reglamentuojamoji ribinė vertė, reikšmė ar kitas privalomas parametras;

c) ar medžiaga priskiriama pavojingoms ar kitokioms aplinkai ar žmogaus sveikatai kenksmingoms medžiagoms.

8. Valstybės narės užtikrina, kad vertinant, ar kiekis yra nereikšmingas ar reikšmingas 2 dalies f punkto i papunkčio ir g, n, o bei p punktų tikslais, atitinkamais atvejais būtų atsižvelgiama į vieną ar daugiau iš šių elementų:

a) susijusių objektų skaičių;

b) kokiu mastu viršyta viename iš Sąjungos arba nacionalinių teisės aktų, nurodytų 1 dalies antros pastraipos a ir b punkte, nustatyta reglamentuojamoji ribinė vertė, reikšmė ar kitas privalomas parametras;

c) atitinkamos gyvūnų ar augalų rūšies apsaugos statusą;

d) aplinkos atkūrimo išlaidas, kai jas įmanoma įvertinti.

4 straipsnis

Kurstymas, pagalba ir bendrininkavimas bei kėsinimasis

1. Valstybės narės užtikrina, kad už nusikalstamos veikos, kuriai taikomos 3 straipsnio 2 ir 3 dalys, kurstymą, pagalbos teikimą ją vykdant ir bendrininkavimą ją vykdant būtų baudžiama kaip už nusikalstamą veiką.

2. Valstybės narės užtikrina, kad už kėsinimąsi įvykdyti nusikalstamą veiką, kuriai taikomi 3 straipsnio 2 dalies a–d punktai, f ir g punktai, i–m punktai ir o, p, r, s bei t punktai, būtų baudžiama kaip už nusikalstamą veiką.

5 straipsnis

Fiziniams asmenims taikomos sankcijos

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių siekdamos užtikrinti, kad už 3 ir 4 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas būtų baudžiama taikant veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias baudžiamąsias sankcijas.

2. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių siekdamos užtikrinti, kad:

a) už nusikalstamas veikas, kurioms taikomi 3 straipsnio 2 dalies a–d punktai ir f, j, k, l bei r punktai, būtų baudžiama maksimalia ne trumpesne kaip dešimties metų laisvės atėmimo bausme, jei jos sukėlė žmogaus mirtį;

b) už nusikalstamas veikas, kurioms taikoma 3 straipsnio 3 dalis, būtų baudžiama maksimalia ne trumpesne kaip aštuonerių metų laisvės atėmimo bausme;

c) už nusikalstamas veikas, kurioms taikoma 3 straipsnio 4 dalis, kai toje dalyje daroma nuoroda į 3 straipsnio 2 dalies a–d punktus ir f, j, k bei l punktus, būtų baudžiama maksimalia ne trumpesne kaip penkerių metų laisvės atėmimo bausme, jei jos sukėlė žmogaus mirtį;

d) už nusikalstamas veikas, kurioms taikomi 3 straipsnio 2 dalies a–l punktai ir p, s bei t punktai, būtų baudžiama maksimalia ne trumpesne kaip penkerių metų laisvės atėmimo bausme;

e) už nusikalstamas veikas, kurioms taikomi 3 straipsnio 2 dalies m, n, o, q ir r punktai, būtų baudžiama maksimalia ne trumpesne kaip trejų metų laisvės atėmimo bausme.

3. Valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad fiziniams asmenims, padariusiems 3 ir 4 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas, gali būti taikomos papildomos baudžiamosios arba ne baudžiamojo pobūdžio sankcijos ar priemonės, kurios gali apimti:

a) įpareigojimą:

i) per nustatytą laikotarpį atkurti aplinką, jei žala gali būti atitaisoma, arba

ii) atlyginti žalą aplinkai, jei žala yra nepataisoma arba nusikalstamą veiką padaręs asmuo negali atlikti tokio atkūrimo;

b) baudas, kurios yra proporcingos atitinkamo fizinio asmens elgesio sunkumui ir individualioms, finansinėms bei kitoms aplinkybėms ir, kai aktualu, nustatomos tinkamai atsižvelgiant į aplinkai padarytos žalos sunkumą ir trukmę bei į dėl nusikalstamos veikos gautą finansinę naudą;

c) draudimus gauti viešąjį finansavimą, įskaitant draudimą dalyvauti konkursuose ir gauti dotacijas, koncesijas ir licencijas;

d) draudimą eiti vadovaujamas pareigas juridiniame asmenyje, kokios buvo pasitelktos nusikalstamai veikai įvykdyti;

e) leidimų verstis veikla, dėl kurios buvo padaryta atitinkama nusikalstama veika, atėmimą;

f) laikinus draudimus kandidatuoti į viešąsias pareigas;

g) kai yra viešasis interesas, įvertinus kiekvieną konkretų atvejį, viso teismo sprendimo, susijusio su padaryta nusikalstama veika ir paskirtomis sankcijomis ar priemonėmis, arba jo dalies paskelbimą, kuris gali apimti nuteistų asmenų asmens duomenis tik tinkamai pagrįstais išimtiniais atvejais.

6 straipsnis

Juridinių asmenų atsakomybė

1. Valstybės narės užtikrina, kad juridiniai asmenys galėtų būti traukiami atsakomybėn už 3 ir 4 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas, jeigu juos tų juridinių asmenų naudai padarė vadovaujamas pareigas atitinkamame juridiniame asmenyje užimantis asmuo, veikęs individualiai arba kaip juridinio asmens organo narys, remdamasis:

a) įgaliojimais atstovauti juridiniam asmeniui;

b) įgaliojimais priimti sprendimus juridinio asmens vardu arba

c) įgaliojimais vykdyti juridinio asmens vidaus kontrolę.

2. Valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad juridiniai asmenys galėtų būti pripažinti atsakingais tais atvejais, kai juridiniam asmeniui pavaldus asmuo įgijo galimybę padaryti 3 ir 4 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas juridinio asmens naudai dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodyto asmens nepakankamos priežiūros ar kontrolės.

3. Juridinių asmenų atsakomybė pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalis nepašalina galimybės pradėti baudžiamąjį procesą prieš fizinius asmenis, kurie padarė, kurstė padaryti 3 ir 4 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas arba buvo bendrininkais darant ar kurstant padaryti 3 ir 4 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas.

7 straipsnis

Sankcijos juridiniams asmenims

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių siekdamos užtikrinti, kad juridinis asmuo, kuris laikomas atsakingu pagal 6 straipsnio 1 arba 2 dalį, būtų baudžiamas taikant veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas baudžiamąsias ar ne baudžiamojo pobūdžio sankcijas arba priemones.

2. Valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad juridiniam asmeniui, pagal 6 straipsnio 1 ar 2 dalis laikomam atsakingu už 3 ir 4 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas, skiriamos sankcijos ar priemonės apimtų baudžiamąsias ar ne baudžiamojo pobūdžio sankcijas ar priemones, pavyzdžiui:

a) įpareigojimą:

   i) per nustatytą laikotarpį atkurti aplinką, jei žala gali būti atitaisoma, arba

   ii) atlyginti žalą aplinkai, jei žala yra nepataisoma arba nusikalstamą veiką padaręs asmuo negali atlikti tokio atkūrimo;

b) teisės į valstybės teikiamas išmokas arba pagalbą atėmimą;

c) draudimus gauti viešąjį finansavimą, įskaitant draudimą dalyvauti konkursuose ir gauti dotacijas, koncesijas ir licencijas;

d) laikiną ar nuolatinį teisės verstis komercine veikla atėmimą;

e) leidimų verstis veikla, kurią vykdant buvo padaryta atitinkama nusikalstama veika, atėmimą;

f) teisminės priežiūros skyrimą;

g) likvidavimą teismo sprendimu;

h) nusikalstamai veikai padaryti panaudotų įmonių uždarymą;

i) įpareigojimą parengti išsamaus patikrinimo schemas siekiant stiprinti aplinkosaugos standartų laikymąsi;

j) kai yra viešasis interesas, viso teismo sprendimo, susijusio su padaryta nusikalstama veika ir paskirtomis sankcijomis ar priemonėmis, arba jo dalies paskelbimą, nedarant poveikio privatumo ir asmens duomenų apsaugos taisyklėms.

3. Valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad bent juridinių asmenų, laikomų atsakingais pagal 6 straipsnio 1 dalį, atveju už nusikalstamas veikas, kurioms taikoma 3 straipsnio 2 dalis, būtų baudžiama baudžiamosiomis arba ne baudžiamojo pobūdžio baudomis, kurių dydis turi būti proporcingas elgesio sunkumui ir atitinkamo juridinio asmens individualioms, finansinėms ir kitoms aplinkybėms. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių siekdamos užtikrinti, kad maksimalus tokių baudų dydis būtų ne mažesnis kaip:

a) nusikalstamų veikų, kurioms taikomi 3 straipsnio 2 dalies a–l punktai ir p, s bei r punktai, atveju:

i) 5 % juridinio asmens bendros pasaulinės apyvartos per finansinius metus, ėjusius prieš tuos metus, kuriais buvo padaryta nusikalstama veika, arba per finansinius metus, ėjusius prieš priimant sprendimą skirti baudą, arba

ii) 40 000 000 EUR suma;

b) nusikalstamų veikų, kurioms taikomi 3 straipsnio 2 dalies m, n, o, q ir r punktai, atveju:

i) 3 % juridinio asmens bendros pasaulinės apyvartos per finansinius metus, ėjusius prieš tuos metus, kuriais buvo padaryta nusikalstama veika, arba per finansinius metus, ėjusius prieš priimant sprendimą skirti baudą, arba

ii) 24 000 000 EUR suma.

Valstybės narės gali nustatyti taisykles, taikytinas tais atvejais, kai baudos sumos neįmanoma nustatyti remiantis juridinio asmens bendra pasauline apyvarta per finansinius metus, ėjusius prieš metus, kuriais padaryta nusikalstama veika, arba per finansinius metus, ėjusius prieš priimant sprendimą skirti baudą.

4. Valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad juridiniai asmenys, pagal 6 straipsnį traukiami atsakomybėn už nusikalstamas veikas, kurioms taikoma 3 straipsnio 3 dalis, būtų baudžiami skiriant griežtesnes baudžiamąsias ar ne baudžiamojo pobūdžio sankcijas ar priemones nei tos, kurios yra taikytinos nusikalstamoms veikoms, kurioms taikoma 3 straipsnio 2 dalis.

8 straipsnis

Atsakomybę sunkinančios aplinkybės

Tiek, kiek toliau nurodytos aplinkybės nesudaro 3 straipsnyje nurodytų nusikalstamų veikų požymių, valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad dėl 3 ir 4 straipsniuose nurodytų atitinkamų nusikalstamų veikų viena ar daugiau iš toliau nurodytų aplinkybių pagal nacionalinę teisę būtų laikomos sunkinančiomis aplinkybėmis:

a) dėl nusikalstamos veikos buvo sunaikinta ekosistema, jai buvo negrįžtamai padaryta žala arba padaryta ilgalaikė didelė žala;

b) nusikalstama veika padaryta nusikalstamos organizacijos, kaip apibrėžta Tarybos pamatiniame sprendime 2008/841/TVR ([40]);

c) darant nusikalstamą veiką nusikalstamą veiką padaręs asmuo naudojo netikrus arba suklastotus dokumentus;

d) nusikalstamą veiką padarė viešąsias pareigas einantis asmuo, vykdydamas savo pareigas;

e) nusikalstamą veiką padaręs asmuo anksčiau buvo galutiniu nuosprendžiu nuteistas už tokio paties pobūdžio nusikalstamas veikas, nurodytas 3 arba 4 straipsnyje;

f) dėl nusikalstamos veikos buvo gauta didelė finansinė nauda arba buvo tikimasi ją gauti arba tiesiogiai ar netiesiogiai buvo išvengta didelių išlaidų, jei tokią naudą ar išlaidas galima nustatyti;

g) nusikalstamą veiką padaręs asmuo sunaikino įrodymus arba baugino liudytojus ar skundo pateikėjus;

([40]) 2008 m. spalio 24 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/841/TVR dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu (OL L 300, 2008 11 11, p. 42).

h) nusikalstama veika padaryta teritorijoje, kuri klasifikuota kaip speciali apsaugos teritorija pagal Direktyvos 2009/147/EB 4 straipsnio 1 ar 2 dalį, arba vietovėje, įsteigtoje kaip speciali saugoma teritorija pagal Direktyvos 92/43/EEB 4 straipsnio 4 dalį, arba teritorijoje, kuri įtraukta į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą pagal Direktyvos 92/43/EEB 4 straipsnio 2 dalį.

Šio straipsnio a punkte nurodyta sunkinanti aplinkybė netaikoma nusikalstamoms veikoms, kurioms taikoma 3 straipsnio 3 dalis.

9 straipsnis

Atsakomybę lengvinančios aplinkybės

Valstybės narės imasi reikiamų priemonių siekdamos užtikrinti, kad dėl 3 ir 4 straipsniuose nurodytų atitinkamų nusikalstamų veikų viena ar daugiau iš toliau nurodytų aplinkybių pagal nacionalinę teisę būtų laikomos lengvinančiomis aplinkybėmis:

a) nusikalstamą veiką padaręs asmuo atkuria buvusią gamtos būklę, kai toks atkūrimas nėra privalomas pagal Direktyvą 2004/35/EB, arba prieš prasidedant baudžiamajam tyrimui imasi veiksmų, kad kuo labiau sumažintų žalos poveikį ir mastą, arba atitaiso žalą;

b) nusikalstamą veiką padaręs asmuo administracinėms ar teisminėms institucijoms pateikia informaciją, kurios jos kitaip nebūtų galėjusios gauti, padėdamas joms:

i) identifikuoti ar nuteisti kitus nusikalstamą veiką padariusius asmenis;

ii) surasti įrodymų.

10 straipsnis

Įšaldymas ir konfiskavimas

Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad būtų galima atsekti, nustatyti, įšaldyti ir konfiskuoti 3 ir 4 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų priemones ir pajamas.

Valstybės narės, kurioms Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/42/ES ([41]) yra privaloma, imasi pirmoje pastraipoje nurodytų priemonių laikydamosi tos direktyvos.

11 straipsnis

Senaties terminai

1. Valstybės narės imasi priemonių, būtinų senaties terminui numatyti, kad būtų galima atlikti 3 ir 4 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų tyrimą, vykdyti jų baudžiamąjį persekiojimą, teismo procesą ir priimti teismo sprendimą per pakankamą laikotarpį po tų veikų padarymo, kad jas būtų galima veiksmingai užkardyti.

Valstybės narės imasi priemonių, būtinų senaties terminui numatyti, kad būtų galima užtikrinti po galutinio apkaltinamojo nuosprendžio už 3 ir 4 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas skirtų sankcijų vykdymą per pakankamą laikotarpį po to galutinio apkaltinamojo nuosprendžio.

2. 1 dalies pirmoje pastraipoje nurodytas senaties terminas turi būti toks:

a) ne trumpesnis nei dešimt metų nuo nusikalstamos veikos, už kurią baudžiama maksimalia ne trumpesne kaip dešimties metų laisvės atėmimo bausme, padarymo;

b) ne trumpesnis nei penkeri metai nuo nusikalstamos veikos, už kurią baudžiama maksimalia ne trumpesne kaip penkerių metų laisvės atėmimo bausme, padarymo;

([41]) 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/42/ES dėl nusikaltimų priemonių ir pajamų iš nusikaltimų įšaldymo ir konfiskavimo Europos Sąjungoje (OL L 127, 2014 4 29, p. 39).

c) ne trumpesnis nei treji metai nuo nusikalstamos veikos, už kurią baudžiama maksimalia ne trumpesne kaip trejų metų laisvės atėmimo bausme, padarymo.

3. 1 dalies antroje pastraipoje nurodytas senaties terminas turi būti toks:

a) ne trumpesnis nei dešimt metų nuo galutinio apkaltinamojo nuosprendžio dienos šiais atvejais:

i) laisvės atėmimo bausmė ilgesnė nei penkeri metai arba, alternatyviai,

ii) laisvės atėmimo bausmė, taikytina už nusikalstamą veiką, už kurią baudžiama maksimalia bent dešimties metų laisvės atėmimo bausme;

b) ne trumpesnis nei penkerių metų nuo galutinio apkaltinamojo nuosprendžio dienos šiais atvejais:

i) laisvės atėmimo bausmė ilgesnė nei vieni metai arba, alternatyviai,

ii) laisvės atėmimo bausmė, taikytina už nusikalstamą veiką, už kurią baudžiama maksimalia bent penkerių metų laisvės atėmimo bausme, ir

c) ne trumpesnis nei trejų metų nuo galutinio apkaltinamojo nuosprendžio dienos šiais atvejais:

i) laisvės atėmimo bausmė iki vienų metų arba, alternatyviai,

ii) laisvės atėmimo bausmė, taikytina už nusikalstamą veiką, už kurią baudžiama maksimalia bent trejų metų laisvės atėmimo bausme.

4. Nukrypdamos nuo 2 ir 3 dalių, valstybės narės gali nustatyti trumpesnį nei dešimties metų, bet ne trumpesnį nei penkerių metų senaties terminą, su sąlyga, kad toks terminas tam tikrų veiksmų atveju gali būti nutrauktas arba sustabdytas.

12 straipsnis

Jurisdikcija

1. Kiekviena valstybė narė imasi reikiamų priemonių, siekdama nustatyti savo jurisdikciją dėl 3 ir 4 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų, jeigu:

a) visa nusikalstama veika arba jos dalis buvo padaryta jos teritorijoje;

b) nusikalstama veika padaryta laive arba orlaivyje, registruotame atitinkamoje valstybėje narėje arba turinčiame jos vėliavą;

c) žala, kuri yra vienas iš nusikalstamos veikos požymių, atsirado jos teritorijoje arba

d) nusikalstamą veiką padaręs asmuo yra vienas iš jos piliečių.

2. Valstybė narė praneša Komisijai, jeigu nusprendžia išplėsti savo jurisdikciją, įtraukdama 3 ir 4 straipsniuose nurodytą vieną ar daugiau nusikalstamų veikų, kurios buvo padarytos ne jos teritorijoje, jeigu:

a) nusikalstamą veiką padariusio asmens įprastinė gyvenamoji vieta yra jos teritorijoje;

b) nusikalstama veika padaroma jos teritorijoje įsteigto juridinio asmens naudai;

c) nusikalstama veika padaroma prieš vieną iš jos piliečių ar nuolatinių gyventojų arba

d) dėl nusikalstamos veikos kilo didelis pavojus aplinkai jos teritorijoje.

Jeigu 3 ir 4 straipsniuose nurodyta nusikalstama veika priklauso daugiau negu vienos valstybės narės jurisdikcijai, tos valstybės narės bendradarbiauja siekdamos nustatyti, kuri valstybė narė atliks baudžiamąjį procesą. Prireikus, laikantis Tarybos pamatinio sprendimo 2009/948/TVR ([42]) 12 straipsnio 2 dalies, klausimas perduodamas Eurojustui.

3. Šio straipsnio 1 dalies c ir d punktuose nurodytais atvejais valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad jų jurisdikcijos įgyvendinimui nebūtų taikoma sąlyga, kad baudžiamasis persekiojimas gali būti pradėtas tik po to, kai nusikalstamos veikos padarymo vietos valstybė atsisako jurisdikcijos.

13 straipsnis

Tyrimo priemonės

Valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad tiriant 3 ir 4 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas ar vykdant baudžiamąjį persekiojimą už jas būtų galima naudotis veiksmingomis ir proporcingomis tyrimo priemonėmis. Kai tinkama, tos priemonės apima specialias tyrimo priemones, pavyzdžiui, naudojamas kovojant su organizuotu nusikalstamumu ar kitais sunkiais nusikaltimais.

14 straipsnis

Asmenų, pranešančių apie aplinkai kenkiančias nusikalstamas veikas ar padedančių atliekant jų tyrimą, apsauga

Nedarant poveikio Direktyvai (ES) 2019/1937, valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad visi asmenys, pranešantys apie šios direktyvos 3 ir 4 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas, teikiantys įrodymus ar kitaip bendradarbiaujantys su kompetentingomis institucijomis, turėtų galimybę naudotis paramos ir pagalbos priemonėmis vykstant baudžiamajam procesui pagal nacionalinę teisę.

15 straipsnis

Visuomenės intereso informacijos skelbimas ir suinteresuotosios visuomenės teisė kreiptis į teismą

Valstybės narės užtikrina, kad asmenys, kuriuos paveikė ar gali paveikti šios direktyvos 3 ir 4 straipsnyje nurodytos nusikalstamos veikos, ir asmenys, turintys pakankamą interesą arba manantys, kad buvo pažeista teisė, taip pat nevyriausybinės organizacijos, kurios skatina aplinkos apsaugą ir atitinka nacionalinės teisės reikalavimus, turėtų tinkamas procesines teises bylose dėl tų nusikalstamų veikų, jei valstybėje narėje yra numatytos tokios suinteresuotajai visuomenei skirtos procesinės teisės bylose dėl kitų nusikalstamų veikų, pavyzdžiui, kaip civilinės bylos šalis. Tokiais atvejais valstybės narės pagal savo nacionalinę teisę taip pat užtikrina, kad informacija apie bylos eigą būtų dalijamasi su suinteresuota visuomene, jei tai daroma bylose dėl kitų nusikalstamų veikų.

16 straipsnis

Prevencija

Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, pavyzdžiui, informavimo ir informuotumo didinimo kampanijų, skirtų atitinkamiems viešojo ir privačiojo sektorių suinteresuotiesiems subjektams, taip pat mokslinių tyrimų ir švietimo programų, kuriomis siekiama sumažinti aplinkai kenkiančias nusikalstamas veikas ir nusikaltimų aplinkai riziką. Valstybės narės, kai tinkama, bendradarbiauja su tokiomis suinteresuotosiomis šalimis.

17 straipsnis

Ištekliai

Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės institucijos, kurios išaiškina, tiria aplinkai kenkiančias nusikalstamas veikas, vykdo jų baudžiamąjį persekiojimą arba priima teismo sprendimus dėl jų, turėtų pakankamai kvalifikuoto personalo ir pakankamai finansinių, techninių ir technologinių išteklių, būtinų veiksmingam jų pareigų, susijusių su šios direktyvos įgyvendinimu, vykdymui. Valstybės narės, atsižvelgdamos į savo teisinės sistemos konstitucines tradicijas ir struktūrą, taip pat į kitas nacionalines aplinkybes, įvertina poreikį didinti tų institucijų specializaciją aplinkos baudžiamosios teisės srityje pagal nacionalinę teisę.

([42]) 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2009/948/TVR dėl jurisdikcijos įgyvendinimo kolizijų baudžiamuosiuose procesuose prevencijos ir sprendimo (OL L 328, 2009 12 15, p. 42).

18 straipsnis

Mokymas

Nedarant poveikio teismų nepriklausomumui ir atsižvelgiant į teismų organizavimo skirtumus Sąjungoje, valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad užtikrintų, jog teisėjams, prokurorams, policijai bei baudžiamosiose bylose dalyvaujančių teismo ir kompetentingų institucijų darbuotojams būtų teikiami nuolatiniai specializuoti mokymai, susiję su šios direktyvos tikslais ir tinkami pagal tokių teisėjų, prokurorų, policijos ir teismo darbuotojų bei kompetentingų institucijų darbuotojų pareigas.

19 straipsnis

Koordinavimas ir bendradarbiavimas tarp kompetentingų valstybės narės institucijų

Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad nustatytų tinkamus koordinavimo ir bendradarbiavimo mechanizmus strateginiu ir veiklos lygmeniu tarp visų savo kompetentingų institucijų, dalyvaujančių vykdant aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų prevenciją ir kovą su jomis. Tokiais mechanizmais turėtų būti siekiama bent toliau išvardytų tikslų:

a) užtikrinti bendrus prioritetus ir bendrą baudžiamosios ir administracinės justicijos tarpusavio santykio supratimą;

b) keistis informacija strateginiais ir veiklos tikslais, laikantis Sąjungos ir nacionalinėje teisėje nustatytų ribų;

c) konsultuotis atliekant atskirus tyrimus, laikantis taikytinoje Sąjungos ir nacionalinėje teisėje nustatytų ribų;

d) keistis geriausios patirties pavyzdžiais;

e) padėti Europos specialistų tinklams, dirbantiems su klausimais, kurie yra reikšmingi kovai su aplinkai kenkiančiomis nusikalstamomis veikomis ir susijusiais pažeidimais.

Pirmoje pastraipoje nurodyti mechanizmai gali būti specializuotos koordinavimo įstaigos, kompetentingų institucijų pasirašomi susitarimo memorandumai, nacionaliniai vykdymo užtikrinimo tinklai ir jungtinė mokymo veikla.

20 straipsnis

Valstybių narių ir Komisijos bei Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų bendradarbiavimas

Jei įtariama, kad aplinkai kenkiančios nusikalstamos veikos yra tarpvalstybinio pobūdžio, atitinkamų valstybių narių kompetentingos institucijos apsvarsto galimybę perduoti su tomis nusikalstamomis veikomis susijusią informaciją atitinkamoms kompetentingoms įstaigoms.

Nedarant poveikio tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir savitarpio teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose taisyklėms, valstybės narės, Eurojustas, Europolas, Europos prokuratūra, Europos kovos su sukčiavimu tarnyba ir Komisija pagal savo atitinkamą kompetenciją bendradarbiauja tarpusavyje kovodami su 3 ir 4 straipsniuose nurodytomis nusikalstamomis veikomis. Šiuo tikslu Eurojustas, kai tinkama, teikia techninę ir operatyvinę pagalbą, kurios reikia kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, kad būtų palengvintas jų vykdomų tyrimų koordinavimas. Prireikus Komisija gali teikti pagalbą.

21 straipsnis

Nacionalinė strategija

1. Valstybės narės ne vėliau kaip 2027 m. gegužės 21 d. parengia ir paskelbia nacionalinę kovos su aplinkai kenkiančiomis nusikalstamomis veikomis strategiją.

Valstybės narės imasi priemonių savo nacionalinei strategijai įgyvendinti nepagrįstai nedelsdamos. Nacionalinė strategija apima bent toliau nurodytus klausimus:

a) nacionalinės politikos tikslus ir prioritetus aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų srityje, įskaitant tarpvalstybines bylas, ir reguliaraus vertinimo, ar jie įgyvendinami, tvarką;

b) visų kompetentingų institucijų, dalyvaujančių kovojant su aplinkai kenkiančiomis nusikalstamomis veikomis, vaidmenį ir atsakomybę, be kita ko, kiek tai susiję su nacionalinių kompetentingų institucijų ir kompetentingų Sąjungos įstaigų veiklos koordinavimu ir bendradarbiavimu, taip pat su pagalbos teikimu Europos tinklams, dirbantiems klausimais, tiesiogiai susijusiais su kova su tomis nusikalstamomis veikomis, įskaitant tarpvalstybinius atvejus;

c) tai, kaip bus remiama užkardymo specialistų specializacija, kovai su nusikaltimais aplinkai skiriamų išteklių įvertinimą ir su tuo susijusių būsimų poreikių vertinimą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad jų nacionalinė strategija būtų reguliariai peržiūrima ir atnaujinama bent kas penkerius metus, taikant rizikos analize grindžiamą metodą, kad būtų atsižvelgta į atitinkamus pokyčius ir tendencijas, taip pat susijusias grėsmes, kurias kelia nusikaltimai aplinkai.

22 straipsnis

Statistiniai duomenys

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įdiegta sistema, skirta anonimizuotiems statistiniams duomenims apie pranešimo, tyrimo ir teisminio nagrinėjimo etapus, susijusius su 3 ir 4 straipsniuose nurodytomis nusikalstamomis veikomis, registruoti, rengti ir teikti, kad būtų galima stebėti jų priemonių veiksmingumą kovojant su aplinkai kenkiančiomis nusikalstamomis veikomis.

2. 1 dalyje nurodyti statistiniai duomenys apima bent jau esamus duomenis apie:

a) valstybių narių užregistruotų nusikalstamų veikų ir nusikalstamų veikų, dėl kurių priimtas teismo sprendimas, skaičių;

b) atmestų teismo bylų skaičių, įskaitant atmestų dėl to, kad pasibaigė atitinkamos nusikalstamos veikos senaties terminas;

c) skaičių fizinių asmenų, kurie:

i) patraukti baudžiamojon atsakomybėn;

ii) nuteisti;

d) skaičių juridinių asmenų, kurie:

i) patraukti baudžiamojon atsakomybėn;

ii) nuteisti arba jiems skirta bauda;

e) paskirtų sankcijų rūšis ir dydį.

3. Valstybės narės užtikrina, kad suvestinė jų statistinių duomenų apžvalga būtų skelbiama bent kas trejus metus.

4. Valstybės narės kasmet pateikia Komisijai šio straipsnio 2 dalyje nurodytus statistinius duomenis 23 straipsnyje nurodytu standartiniu formatu.

5. Komisija ne rečiau kaip kas trejus metus skelbia ataskaitą, paremtą valstybių narių pateiktais statistiniais duomenimis. Ataskaita pirmą kartą skelbiama praėjus trejiems metams nuo to laiko, kai nustatomas 23 straipsnyje nurodytas standartinis formatas.

23 straipsnis

Įgyvendinimo įgaliojimai

1. Ne vėliau kaip 2027 m. gegužės 21 d. Komisija priima įgyvendinimo aktus, kuriais nustato 22 straipsnio 4 dalyje nurodytą lengvai prieinamą ir palyginamą statistinių duomenų perdavimui skirtą standartinį formatą. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 24 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

2. Statistinių duomenų perdavimui skirtas standartinis formatas turi apimti toliau nurodytus elementus:

a) aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų klasifikaciją;

b) apskaitos vienetus;

c) ataskaitų teikimo formą.

Užtikrinamas bendras pirmoje pastraipoje nurodytų elementų supratimas.

24 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda komitetas. Tas komitetas – tai komitetas, kaip tai suprantama Reglamente (ES) Nr. 182/2011.

2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

3. Jei komitetas nuomonės nepateikia, Komisija įgyvendinimo akto projekto nepriima ir taikoma Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnio 4 dalies trečia pastraipa.

25 straipsnis

Vertinimas, ataskaitų teikimas ir peržiūra

1. Ne vėliau kaip 2028 m. gegužės 21 d. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą, kurioje įvertinama, kokiu mastu valstybės narės ėmėsi priemonių, būtinų, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Valstybės narės teikia Komisijai informaciją, būtiną tai ataskaitai parengti.

2. Komisija ne vėliau kaip 2031 m. gegužės 21 d. įvertina šios direktyvos poveikį ir poreikį atnaujinti 3 ir 4 straipsniuose nurodytų aplinkai kenkiančių nusikalstamų veikų sąrašą bei pateikia ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai. Valstybės narės teikia Komisijai informaciją, reikalingą tai ataskaitai parengti, įskaitant šios direktyvos įgyvendinimo ir veiksmų, kurių imtasi pagal 16–21 straipsnius, santrauką ir statistinius duomenis, ypatingą dėmesį skiriant tarpvalstybiniam bendradarbiavimui. Kai tinkama, prie ataskaitos pridedamas pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto.

3. Komisija reguliariai svarsto, ar reikia iš dalies pakeisti nusikalstamas veikas, kurioms taikoma 3 straipsnio 2 dalis.

26 straipsnis

Direktyvos 2008/99/EB pakeitimas

Direktyva 2008/99/EB pakeičiama valstybių narių, kurioms ši direktyva privaloma, atžvilgiu, nedarant poveikio tų valstybių narių pareigoms tos direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę datos atžvilgiu. Valstybių narių, kurioms ši direktyva privaloma, atžvilgiu, nuorodos į Direktyvą 2008/99/EB laikomos nuorodomis į šią direktyvą. Valstybėms narėms, kurioms ši direktyva nėra privaloma, toliau lieka privaloma Direktyva 2008/99/EB.

27 straipsnis

Direktyvos 2009/123/EB pakeitimas

Direktyva 2009/123/EB pakeičiama valstybių narių, kurioms ši direktyva privaloma, atžvilgiu, nedarant poveikio tų valstybių narių pareigoms tos pagrindų direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę datos atžvilgiu.

Valstybių narių, kurioms ši direktyva privaloma, atžvilgiu, nuorodos į tas Direktyvos 2005/35/EB nuostatas, kurios buvo papildytos arba pakeistos Direktyva 2009/123/EB, laikomos nuorodomis į šią direktyvą.

Valstybėms narėms, kurioms ši direktyva nėra privaloma, toliau lieka privaloma Direktyva 2005/35/EB su pakeitimais, padarytais Direktyva 2009/123/EB.

28 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliotų įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi, ne vėliau kaip 2026 m. gegužės 21 d. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

29 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

30 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva pagal Sutartis skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2024 m. balandžio 11 d.

Europos Parlamento vardu	*Tarybos vardu*
Pirmininkė	*Pirmininkė*
R. METSOLA	H. LAHBIB